

ENERJİ KAYNAKLARININ VE ENERJİNİN KULLANIMINDA VERİMLİLİĞİN ARTIRILMASINA DAİR YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; enerjinin etkin kullanılması, enerji israfının önlenmesi, enerji maliyetlerinin ekonomi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve çevrenin korunması için enerji kaynaklarının ve enerjinin kullanımında verimliliğin artırılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik enerji verimliliğine yönelik hizmetler ile çalışmaların yönlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasında üniversitelerin, meslek odalarının ve enerji verimliliği danışmanlık şirketlerinin yetkilendirilmesine, enerji yönetimi uygulamalarına, enerji yöneticileri ile enerji yönetim birimlerinin görev ve sorumluluklarına, enerji verimliliği ile ilgili eğitim ve sertifikalandırma faaliyetlerine, etüt ve projelere, projelerin desteklenmesine ve gönüllü anlaşma uygulamalarına, talep tarafı yönetimine, elektrik enerjisi üretiminde, iletiminde, dağıtımında ve tüketiminde enerji verimliliğinin artırılmasına, termik santrallerin atık ısılarından yararlanılmasına, açık alan aydınlatmalarına, biyoyakıt ve hidrojen gibi alternatif yakıt kullanımının özendirilmesine ve idari yaptırımlara ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik 14/6/1935 tarihli ve 2819 sayılı Elektrik İşleri Etüd İdaresi Teşkiline Dair Kanununun 2 nci maddesine, 19/2/1985 tarihli ve 3154 sayılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 2 nci ve 28 inci maddelerine, 20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununa ve 18/4/2007 tarihli ve 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Atık: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yakıt olarak kullanılması uygun görülen kullanılmış lastikler, boya çamurları, solventler, plastikler, atık yağlar ve diğer atıkları,
- b) Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,
- c) Başvuru dosyası: Proje dosyası ile birlikte başvuru yazısı ve bu yazının ekindeki belgelerden oluşan ve Genel Müdürlüğe kapalı zarf içinde sunulan dosyayı,
- ç) Bileşen enerji kazancı (BEK): Proje verimlilik bileşeni kapsamına bağlı olarak, ekipman birim enerji tasarrufu veya sistem birim enerji tasarrufu ile birim atık enerji geri kazancının toplamından elde edilen kWh cinsinden enerji miktarını,
- d) Bileşen elektrik enerjisi kazancı (BEEK): Bileşen enerji kazancı içerisindeki kWh cinsinden elektrik enerjisi kazancını,
- e) Bileşen yıllık işletme süresi (BYİS): Endüstriyel işletmenin yıllık toplam çalışma süresinden fazla olmayacak şekilde, proje sahibi tarafından beyan edilen saat cinsinden yıllık ortalama çalışma sürelerini,
- f) Bileşen yıllık enerji kazancı: Bileşen enerji kazancının BYİS ile çarpımından elde edilen enerji miktarını,
- g) Bileşen mali tasarrufu: Bileşen yıllık enerji kazancının proje verimlilik bileşeninde kullanılan enerjinin birim fiyatı ile çarpımından elde edilen, Türk Lirası cinsinden yıllık tasarrufu,
- ğ) Bina: Konut, hizmet ve ticari amaçlı kullanıma yarayan yapı veya yapı topluluğunu,
- h) Bina sahibi: Bina üzerinde mülkiyet hakkına sahip binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, ikisi de yoksa binaya malik gibi tasarruf eden gerçek veya tüzel kişiyi,
- ı) Bina yönetimi: Binanın işletmesinden ve/veya yönetiminden sorumlu gerçek veya tüzel kişiyi,
- i) Birim atık enerji geri kazancı: Üzerinde atık enerji geri kazanım önlemi alınmış ekipmanın işletme yükünde ve rejim halinde bir saatte ürettiği kWh cinsinden ısı enerjisi miktarını,

j) Danışmanlık: Projelerin uygun şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak üzere verilen hizmetleri,

k) Ders saati: Kırk dakikalık süreyi,

l) Destek ödeneği (DÖ): Genel Müdürlüğün bütçesine, proje destekleri ve gönüllü anlaşmalar için konulan Türk Lirası cinsinden ödenek miktarını,

m) Ekipman: Elektrik motoru, kazan, fırın, soğutucu, klima, pompa, fan, kompresör, asansör, bantlı taşıyıcı, aydınlatma apareyleri ve diğer proses veya imalat ekipmanları gibi yakıt, elektrik enerjisi veya akışkan üzerinden ısı enerjisi kullanan ve her biri bir proje bileşeninin konusunu oluşturan cihazları,

n) Ekipman birim enerji tüketimi: Ekipmanın işletme yükünde ve rejim halinde bir saatte tükettiği kWh cinsinden enerji miktarını,

o) Ekipman birim enerji tasarrufu: Ekipmanın, proje öncesi ve uygulaması sonrasındaki birim enerji tüketimleri arasındaki kWh cinsinden farkı,

ö) Elektrikli ev aleti: Elektrik enerjisi kullanan buzdolabı, dondurucu, klima, çamaşır makinası, kurutmalı çamaşır makinası, fırın, bulaşık makinası, termosifon, elektrikli ısıtıcı, ampul ve floresan, ütü, televizyon, bilgisayar, müzik aleti gibi ürünleri,

p) Endüstriyel işletme: Elektrik üretim faaliyeti gösteren lisans sahibi tüzel kişiler dışındaki yıllık toplam enerji tüketimleri bin TEP ve üzeri olan ticaret ve sanayi odası, ticaret odası veya sanayi odasına bağlı olarak faaliyet gösteren ve her türlü mal üretimi yapan işletmeleri,

r) Enerji etiketi: Enerji tüketen ekipmanların enerji tüketim düzeyleri ile ilgili bilgileri içeren belgeyi,

s) Enerji verimliliği: Binalarda yaşam standardı ve hizmet kalitesinin, endüstriyel işletmelerde ise üretim kalitesi ve miktarının düşüşüne yol açmadan birim hizmet veya ürün miktarı başına enerji tüketiminin azaltılmasını,

ş) Enerji verimliliği hizmetleri: Enerji verimliliğini artırmak üzere enerji yöneticisi eğitimi, etüt ve verimlilik artırıcı proje hazırlama, proje uygulama ve danışmanlık hizmetlerini,

t) Enerji yoğunluğu: Bir birim ekonomik değer üretebilmek için tüketilen enerji miktarını,

u) Enerji yöneticisi: Kanun kapsamına giren endüstriyel işletmelerde veya binalarda enerji yönetimi ile ilgili faaliyetlerin yerine getirilmesinden yönetim adına sorumlu, enerji yöneticisi sertifikasına sahip kişiyi,

ü) Enerji yönetimi: Enerji kaynaklarının ve enerjinin verimli kullanılmasını sağlamak üzere yürütülen eğitim, etüt, ölçüm, izleme, planlama ve uygulama faaliyetlerini,

v) Enerji yönetim birimi: Enerji yönetimi uygulamalarını gerçekleştirmek üzere enerji yöneticisinin sorumluluğunda, endüstriyel işletmenin veya organize sanayi bölgesinin yönetimine doğrudan bağlı faaliyet gösteren birimi,

y) ENVER etiketi: Bu Yönetmelikte tanımlanan asgari enerji verimliliği gereksinimlerini sağlayanlara Genel Müdürlük tarafından verilen belgeyi,

z) Etüt: Enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik imkanların ortaya çıkarılması için yapılan ve bilgi toplama, ölçüm, değerlendirme ve raporlama aşamalarından oluşan; enerji tasarruf potansiyellerini ve bu potansiyellerin geri kazanılmasına yönelik önlemleri ölçüm, hesap ve piyasa araştırmaları ile belirleyen ve Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslara uygun şekilde yapılan çalışmaları,

aa) Etüt-proje sertifikası: Bina ve/veya sanayi sektörlerinde eğitim, etüt, danışmanlık, ve verimlilik artırıcı proje hizmetlerini yürütebilmeleri için Genel Müdürlük veya yetkilendirilmiş kurumlar tarafından verilen belgeyi,

bb) Genel Müdür: Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürünü,

cc) Genel Müdürlük: Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğünü,

çç) Geri ödeme süresi: Proje verimlilik bileşeni bedelinin (PVBB) proje mali tasarrufuna bölünmesinden elde edilen ay cinsinden süreyi,

dd) Hizmet anlaşması: Etüt ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesinde enerji verimliliği danışmanlık şirketleri ile endüstriyel işletmelerin veya binaların yönetimleri arasında yapılan anlaşmaları,

- ee) İşletme yükü: Ekipmanın kW cinsinden, işletmede kullanılan kapasitesini,
- ff) Kamu kesimi: Kamu kurum ve kuruluşları ile bağlı ortaklıklarını, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını, üniversiteleri ve mahalli idareleri,
- gg) Kanun: 18/4/2007 tarihli ve 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanununu,
- ğğ) Kojenerasyon: Isı ve elektrik ve/veya mekanik enerjinin aynı tesiste eş zamanlı olarak üretimini,
- hh) Kurul: Enerji Verimliliği Koordinasyon Kurulunu,
- ıı) Meslek odaları: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı Elektrik Mühendisleri Odasını ve/veya Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı Makina Mühendisleri Odasını,
- ii) Proje: Enerji verimli ekipman ve sistem kullanımı, onarım, yalıtım, modifikasyon, rehabilitasyon ve proses düzenleme gibi yollarla; gereksiz enerji kullanımının, atık enerjinin, enerji kayıp ve kaçaklarının önlenmesi veya en aza indirilmesi ile birlikte atık enerjinin geri kazanılması gibi konulardaki çözümleri içine alan ve Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslara uygun olarak, bileşenler bazında hazırlanan verimlilik artırıcı projeyi,
- jj) Proje bedeli (PB): Projenin hazırlanmasında ve uygulanmasında ihtiyaç duyulan harcamaların projede belirtilen, Katma Değer Vergisi hariç, Türk Lirası cinsinden toplam bedelini,
- kk) Proje dosyası: Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslara uygun olarak bileşenler bazında hazırlanan ve desteklenmesi için Genel Müdürlüğe sunulan dosyayı,
- ll) Proje elektrik enerjisi kazancı (PEEK): Proje kapsamındaki proje verimlilik bileşenlerinin elektrik enerjisi kazançlarının kWh cinsinden toplamını,
- mm) Proje elektrik kazancı puanı (PEKP): Proje elektrik enerjisi kazancının proje enerji kazancına bölünmesinden elde edilen değeri,
- nn) Proje enerji kazancı (PEK): Proje kapsamındaki proje verimlilik bileşenlerinin enerji kazançlarının kWh cinsinden toplamını,
- oo) Proje mali tasarrufu: Proje kapsamındaki proje verimlilik bileşenlerinin yıllık mali tasarruflarının Türk Lirası cinsinden toplamını,
- öö) Proje maliyet etkinlik puanı (PMEP): Proje enerji kazancının proje verimlilik bileşeni bedeline (PVBB) bölünmesinden elde edilen değeri,
- pp) Proje verimlilik bileşeni: Projeyi oluşturan her bir ekipmanı, aynı özelliklerdeki ekipman grubunu veya sistemi,
- rr) Proje verimlilik bileşenleri bedeli (PVBB): Proje bedelinden proje yerinden üretim bileşeni (PYÜB) bedelinin çıkarılmasından elde edilen değeri,
- ss) Proje yerinde inceleme: Proje kapsamındaki uygulama öncesi ve sonrası durumların tespiti için, Genel Müdürlüğün personeli veya tayin ettiği gerçek veya tüzel kişiler tarafından Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslara göre yerinde yapılan incelemeyi,
- şş) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Proje yerinden üretim bileşeni (PYÜB): Endüstriyel işletmenin enerji ihtiyacının bir bölümünü karşılamak amacıyla kurulan, üretimi ve tüketimi aynı ölçüm noktasında olan yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim sistemlerini ve/veya mikrokojenerasyon veya verimi Bakanlık tarafından yürürlüğe konulan Tebliğ ile belirlenen asgari verimlilik gereksinimlerini sağlayan kojenerasyon sistemlerini,
- tt) Referans enerji yoğunluğu: Endüstriyel işletmelerin son beş yıldaki enerji yoğunluklarının ortalamasını,
- uu) Sistem: Enerji dağıtımı veya kontrolü uygulamalarını,
- üü) Sistem birim enerji tasarrufu: Sistemin, proje öncesi ve uygulaması sonrasındaki birim enerji tüketimleri arasındaki kWh cinsinden farkı,
- vv) Şirket: Genel Müdürlük veya yetkilendirilmiş kurumlar ile yaptıkları yetkilendirme anlaşması çerçevesinde, enerji verimliliği hizmetlerini yürütmek üzere yetki belgesi verilen enerji verimliliği danışmanlık şirketlerini,
- yy) TEP: Ton Eşdeğer Petrolü,
- zz) Toplam inşaat alanı: Avlular, ışıklıklar, her nevi hava bacaları, saçaklar ve ısıtma veya soğutma yapılmayan alanlar hariç, bodrum kat, asma kat ve çatı arasında yer alan mekanlar ve ortak

alanlar dahil olmak üzere, binanın inşa edilen bütün katlarını ve kapalı alanlarının metrekare cinsinden toplamını,

aaa) TSE: Türk Standartları Enstitüsünü,

bbb) Uygulama anlaşması: Etüt çalışmaları ile belirlenen önlemlerin uygulanmasını gerçekleştirmek amacıyla, proje uygulamasının enerji tasarruf miktarı garanti edilmek suretiyle gerçekleştirilmesi için şirketler ile endüstriyel işletmelerin veya binaların yönetimleri arasında yapılan anlaşmayı,

ccc) Uygulamalı eğitim: Bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak teorik ön bilgi, hesaplama uygulamaları ve işletme koşullarında deney, ölçüm ve benzeri pratik çalışmaları içerecek şekilde Ek-1'de tanımlanan niteliklere sahip laboratuvar ortamında verilen enerji yöneticisi ve etüt-proje eğitimlerini,

ççç) Uygulama raporu: Proje uygulamasının tamamlanmasından sonra hazırlanan ve uygulama öncesi ve sonrası bilgi ve görüntüleri ihtiva eden raporu,

ddd) Yetki belgesi: Düzenlenen yetkilendirme anlaşmaları çerçevesinde, üniversitelere ve meslek odalarına eğitim, yetkilendirme ve izleme faaliyetlerini yürütmek üzere Kurul onayı ile Genel Müdürlük tarafından, şirketlere ise eğitim, etüt, danışmanlık ve proje hazırlama ve uygulama faaliyetlerini yürütmek üzere Genel Müdürlük, meslek odaları veya üniversiteler tarafından verilen belgeyi,

eee) Yetkilendirilmiş kurumlar: Düzenlenen yetkilendirme anlaşması çerçevesinde eğitim, yetkilendirme ve izleme faaliyetlerini yürütmek üzere Genel Müdürlük tarafından Kurul onayı ile yetkilendirilen meslek odalarını ve üniversiteleri,

fff) Yönetim: Malik, varsa intifa hakkı sahibi veya bunlar adına yönetimden sorumlu olan yönetici kişiyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Üniversitelerin, Meslek Odalarının ve Şirketlerin Yetkilendirilmesi, İzlenmesi ve Denetimi

Üniversitelerin ve meslek odalarının yetkilendirilmesi, izlenmesi ve denetimi

MADDE 5 – (1) Üniversitelere ve meslek odalarına uygulamalı eğitim yapabilmeleri ve şirketleri yetkilendirebilmeleri için Kurul onayı ile Genel Müdürlük tarafından yetki belgesi verilir.

(2) Üniversiteler ve meslek odaları yetki belgesi alabilmek için, her yıl Nisan ve Ekim aylarında Genel Müdürlüğe aşağıdaki belgelerle birlikte başvurur.

a) Eğitimlerin, bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yürütüleceğine dair taahhütlerini içeren başvuru yazısı,

b) Eğitimlerde uygulanacak müfredat, program ve kullanacağı dokümanların birer sureti,

c) Eğitimlerde kullanacağı kapalı alan, tefriş, araç, gereç ve yetki süresi boyunca mülkiyetindeki veya anlaşmalı olarak kullanılacak laboratuvar imkanlarının Ek-1'de yer alan hükümleri karşıladığını gösteren belgeler,

ç) Yetki belgesi verdikleri şirketler tarafından düzenlenen enerji yöneticisi eğitimlerinin uygulama kısmı için laboratuvar desteği sağlayacaklarına dair taahhütname,

d) Etüt-proje sertifikasına sahip en az dört kişinin, T.C. kimlik numaraları, eğitim durumlarını gösteren belgeler; özgeçmiş bilgileri ve eğitimlerin yapılacağı il sınırları içinde, tam zamanlı, kadrolu ve ücretli olarak çalıştırıldığını gösteren, Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğünce onaylanmış belgeler,

e) Eğitimlerde eğitici olacak kişilerin T.C. kimlik numaraları, eğitim durumlarını gösteren belgeler, mesleki deneyimlerini gösteren çalıştıkları işyerlerinden veya iş sahiplerinden alınmış belgeler ve özgeçmiş bilgileri.

(3) İkinci fıkrada sayılan belgeleri, yerinde yapılan incelemeler neticesinde uygun olduğu Genel Müdürlük tarafından tespit edilen üniversiteye veya ilgili meslek odasına yetki belgesi verilmesi, başvuruyu takip eden ilk toplantısında Genel Müdürlük tarafından Kurula teklif edilir. Yetki belgesi verilmesine veya verilmemesine ilişkin nihai Kurul kararı, başvuru tarihinden itibaren en geç

ikinci Kurul toplantısında alınır. Kurul kararları Kurul toplantısından itibaren onbeş takvim günü içinde Genel Müdürlük tarafından başvuru sahibine bildirilir.

(4) Genel Müdürlük ile Kurul tarafından yetki belgesi verilmesi uygun görülen üniversite veya meslek odası arasında bir yetkilendirme anlaşması imzalanır. Bu anlaşmanın imzalanmasını müteakip ilgili üniversiteye veya meslek odasına yetki belgesi verilir.

(5) Yetkilendirme anlaşmasının ve yetki belgesinin formatı Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanır.

(6) Yetkilendirilmiş kurumlar yıllık faaliyet raporu hazırlar ve her yıl en geç Mart ayı sonuna kadar Genel Müdürlüğe gönderir. Yetkilendirilmiş kurumlara şirketler tarafından sunulan faaliyet raporlarının ekinde yer alan etüt raporlarının ve projelerin birer sureti bu raporun ayrılmaz bir parçası ve ekidir.

(7) Yetkilendirilmiş kurumlar tarafından düzenlenen eğitimlere katılanlardan, yetkilendirdiği şirketlerden, yetkilendirdiği şirketlerin hizmet verdiği gerçek veya tüzel kişilerden Genel Müdürlüğe iletilen şikayetler ve eğitimler sırasında kursiyerler tarafından doldurulan değerlendirme formları Genel Müdürlük tarafından incelenir.

(8) Genel Müdürlük, yetkilendirilmiş kurumların yetki belgesi kapsamındaki faaliyetlerini, altıncı ve yedinci fıkra kapsamındaki belgelerin yanısıra ihtiyaç duyması halinde yerinde yapacağı incelemelerle izler ve denetler. Bu Yönetmelik hükümlerine aykırılık tespit edilmesi halinde yetkilendirilmiş kurum Genel Müdürlük tarafından yazılı olarak ihtar edilir. Yetki dönemi boyunca aynı konuda üç kez yazılı olarak ihtar edilen veya ihtar edilen konudaki aykırılığı altı aydan fazla olmamak üzere Genel Müdürlük tarafından verilen süre zarfında gidermeyen yetkilendirilmiş kurumun yetki belgesi Genel Müdürlüğün teklifi üzerine Kurul onayı ile iptal edilebilir.

(9) Yetki belgesi verilen veya iptal edilen yetkilendirilmiş kurumlar, bu işlemlerin tamamlanmasını müteakip yapılan tebligat tarihinden itibaren Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden ilan edilir.

(10) Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine aykırı bir durum olmadıkça, yetki belgesini yenilemek istediklerini, Nisan veya Ekim ayında Genel Müdürlüğe yazılı olarak bildiren üniversitenin veya ilgili meslek odasının yetki belgesi, Genel Müdürlük ile imzaladıkları yetkilendirme anlaşması yenilenmek ve yetki belgesi bedeli alınmak suretiyle her beş yılda bir Genel Müdürlük tarafından yenilenir.

(11) Yetki belgesi yenilenmeyen veya iptal edilenlerin şirketlere verdikleri yetki belgeleri ile ilgili işlemler, şirketlerin yetki belgelerinin süresinin bitimine kadar Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

Şirketlerin yetkilendirilmesi, izlenmesi ve denetimi

MADDE 6 – (1) Enerji verimliliği hizmetlerini yürütmek isteyen tüzel kişilere, Genel Müdürlük veya yetkilendirilmiş kurumlar tarafından, sanayi ve/veya bina sektörlerinde faaliyet yürütmek üzere, aşağıda tanımlanan esaslar çerçevesinde yetki belgesi verilir.

a) Sanayi sektörü için verilen yetki belgesi ile sanayinin tüm alt sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler ve endüstriyel işletmeler ile elektrik üretim tesislerine ve organize sanayi bölgelerine, bina sektörü için verilen yetki belgesi ile de bina ve hizmetler sektöründeki tüm binalara ve işletmelere yönelik enerji verimliliği hizmetleri verilebilir.

b) Yetki belgesi alınabilmesi için, Ek-5'te tanımlanan alt sektörler arasından en az birisinin uzmanı olduğunun beyan edilmesi zorunludur. Şirketin uzmanı olduğu alt sektör veya sektörler yetki belgesinde B sınıfı olarak belirtilir.

(2) Yetki belgesi almak isteyenler, sanayi ve/veya bina sektörü tercihlerini, uzmanı oldukları alt sektör tercihlerini ve eğitim hizmeti verme konusundaki tercihlerini içeren başvuru yazısı ekinde altıncı fıkrada belirtilen belge ve dökümanları sunmak suretiyle her yıl Ocak ve Temmuz aylarında Genel Müdürlüğe veya yetkilendirilmiş kurumlara başvurur.

(3) Sanayi kategorisinde yetki belgesi almak isteyenlerde asgari olarak aşağıdaki personel altyapısına sahip olma şartı aranır:

a) Ek-5'te tanımlanan sanayi alt sektörlerinden birinde, üretim hatlarındaki proses ve ekipmanlar konusunda toplam olarak en az on yıllık deneyim sahibi ve ilgili sektörde üretim ve işletme ile ilgili birimlerin yönetim kademelerinde görev almış asgari bir mühendis,

b) Etüt-proje sertifikasına ve en az beş yıllık mesleki deneyime sahip asgari üç mühendis,

c) Ek-5'te tanımlanan sanayi alt sektörlerinden birden fazla alt sektörün uzmanı olduğunun belirtilmek istenmesi halinde, (a) bendinde belirtilene ilave olarak her bir alt sektör için aynı bentte belirtilen niteliklere sahip asgari bir mühendis ile (b) bendinde belirtilenlere ilave olarak, her bir alt sektör için aynı bentte belirtilen niteliklere sahip asgari iki mühendis.

(4) Bina kategorisinde yetki belgesi almak isteyenlerde asgari olarak aşağıdaki personel altyapısına sahip olma şartı aranır:

a) Ek-5'te tanımlanan alt sektörlerden birinde proje, tasarım, uygulama ve/veya işletme konularında en az beş yıl deneyim sahibi asgari bir mühendis,

b) Etüt-proje sertifikasına ve en az üç yıllık mesleki deneyime sahip asgari iki mühendis.

c) Ek-5'te tanımlanan alt sektörlerden her ikisinin uzmanı olduğunun belirtilmek istenmesi halinde, (a) bendinde belirtilene ilave olarak, aynı bentte belirtilen niteliklere sahip asgari bir mühendis ile (b) bendinde belirtilenlere ilave olarak, aynı bentte belirtilen niteliklere sahip asgari iki mühendis.

(5) Yetki belgesi almak isteyenlerde asgari olarak aşağıdaki tesis, cihaz ve ekipman altyapısına sahip olma şartı aranır.

a) Ek-3'te yer alan konuları içerecek şekilde ölçüm yapabilme yeteneğine sahip, Türk Akreditasyon Kurumu tarafından kabul edilmiş ulusal veya uluslararası laboratuvarlar tarafından kalibre edilmiş ve etiketlenmiş cihazlara sahip olmak,

b) Enerji yöneticisi eğitim hizmeti verilmek istenmesi halinde, Ek-1'de tanımlanan eğitim tesislerine sahip olmak.

(6) Yetki belgesi almak üzere yapılan başvurularda sunulacak bilgi ve belgeler şunlardır.

a) Personel altyapısına ilişkin bilgi ve belgeler:

1) Personelin T.C. kimlik numarası beyanı,

2) Personelin eğitim durumlarını gösteren belgeler,

3) Personelin özgeçmiş bilgileri,

4) Üçüncü ve dördüncü fıkrada belirtilen kişilerin tüzel kişinin işyeri adresinde tam zamanlı çalıştıklarını veya ortağı olduklarını gösteren ilgili sosyal güvenlik kurumu il müdürlüğü tarafından tasdik edilmiş belgeler ile bu kişilerin deneyimlerini gösteren çalıştıkları işyerlerinden veya iş sahiplerinden alınmış belgeler,

5) Mühendislerin Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine bağlı ilgili mühendis odasına kayıtlı olduğunu gösterir belgeler.

b) Tesis, cihaz ve ekipman altyapısına ilişkin bilgi ve belgeler:

1) Beşinci fıkranın (a) bendi gereğince sahip olunan cihazların faturaları veya proforma faturaları,

2) Enerji yöneticisi eğitim hizmeti verilmek istenmesi halinde, Ek-1'de tanımlanan niteliklere sahip eğitim tesisine sahip olduğunu gösteren bilgi ve belgeler,

c) Enerji yöneticisi eğitim hizmeti verilmek istenmesi halinde, ayrıca;

1) Eğitimlerde uygulayacağı müfredat, program ve kullanacağı eğitim dokümanlarının birer sureti,

2) Müfredat ve programa uygun olarak, eğitimlerde eğitici olacak kişilerin T.C. kimlik numaraları, eğitim durumlarını gösteren belgeler, mesleki deneyimlerini gösteren belgeler ve özgeçmiş bilgileri,

ç) Tüzel kişinin Ticaret Odasına veya Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı olduğunu gösteren belgeler.

(7) Şirketlerin yetki belgesi almak üzere yaptıkları başvurular Genel Müdürlük veya yetkilendirilmiş kurumlarca oluşturulan komisyon tarafından incelenir ve değerlendirilir. Yetkilendirilmiş kurumlar tarafından oluşturulan komisyonlarda Genel Müdürlüğü temsilen en az bir üye bulundurulur.

(8) Belgeler üzerinden ve yerinde yapılan inceleme çalışmaları neticesinde altıncı fıkradaki belgeleri eksiksiz olan ve bu madde kapsamındaki istekleri karşılayan tüzel kişilere, yetkilendirme anlaşması yapılmak suretiyle yetki belgesi verilir.

(9) Yetkilendirme anlaşmasının ve yetki belgesinin formatı, Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanır.

(10) Aşağıda tanımlanan şartların sağlandığına dair belgelerini yetki belgesini aldığı Genel Müdürlüğe veya yetkilendirilmiş kuruma sunan şirketin yetki belgesinin sınıfı A'ya yükseltilir.

a) Şirket için TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi belgesine sahip olmak,

b) Sanayi sektörü için, yetki belgesi sınıfı yükseltmek istenen alt sektörde tek bir sözleşmeye dayalı olarak yirmibeşmilyon Türk Lirasının, toplam olarak ise ikiyüzellimilyon Türk Lirasının üzerinde verimlilik artırıcı proje uygulaması yapıldığına dair iş bitirme belgesine sahip olmak; tek sözleşmeye dayalı yapılan işe ilişkin projenin en az bir bileşeninin üretim ile doğrudan ilgili proses veya proses ekipmanlarının iyileştirilmesine yönelik olması,

c) Bina sektörü için, tek bir sözleşmeye dayalı olarak onmilyon Türk Lirasının, toplam olarak ise yüz milyon Türk Lirasının üzerinde verimlilik artırıcı proje uygulaması yapıldığına dair iş bitirme belgesine sahip olmak,

(11) Yetki belgeleri aşağıda belirtilen durumlarda ve şekillerde iptal edilir:

a) En fazla üç uygulama anlaşmasındaki taahhüdünü yerine getiremeyen şirketin yetki belgesi bir yıldan önce yenilenmemek üzere iptal edilir.

b) Yetki belgesi kapsamına giren faaliyetlerin yürütülmesinde Kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi halinde şirket önce yazılı olarak ihtar edilir. Yetki dönemi boyunca aynı konuda üç kez yazılı olarak ihtar edilen veya ihtar edilen konudaki aykırılığı altı aydan fazla olmamak üzere Genel Müdürlük tarafından verilen süre zarfında gidermeyen şirketin yetki belgesi iptal edilir.

c) Şirketler tarafından sunulan faaliyet raporları üzerinden ve/veya yerinde yapılan inceleme ve denetimlerde tespit edilen uyumsuzlukların şirket tarafından doksana takvim günü içinde düzeltilmemesi halinde şirketin yetki belgesi iptal edilir.

ç) İptal edilen yetki belgelerinin yenilenebilmesi için bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak yeniden başvuru yapılması şarttır. (b) ve (c) bentleri kapsamında iptal edilen yetki belgeleri beş yıl süre ile yenilenmez.

(12) Yetki belgesi verilen veya iptal edilen şirketler Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden ilan edilir. Yetkilendirilmiş kurumlar yetki belgesi verilen veya iptal edilen şirketleri, işlemlerinin tamamlanma tarihinden itibaren beş iş günü içinde Genel Müdürlüğe bildirir.

(13) Şirketler tarafından verilen enerji verimliliği hizmetlerinde aşağıdaki usul ve esaslara uyulur:

a) Etüt, proje ve danışmanlık hizmetleri kapsamında yapılan ölçümlerde, akredite olmuş ulusal veya uluslararası kuruluşlar tarafından kalibrasyonu yapılmış ve etiketlenmiş cihazların kullanılması zorunludur. Etüt, proje ve danışmanlık hizmetlerinde kullanılan cihazların listesi ve cihazların kalibrasyon durumları ile ilgili güncel belgeler etüt raporlarının ve projelerin ayrılmaz bir parçası ve ekidir.

b) Enerji yöneticisi eğitim hizmeti verilebilmesi için etüt, proje ve danışmanlık konusunda hizmet veriyor olmak şarttır.

c) Hizmet anlaşması veya uygulama anlaşması kapsamında, şirketin veya şirket adına hareket edenlerin yol açtığı zararların tazmini ile ilgili hususlara şirket ile müşterisi arasında yapılan hizmet anlaşmasında veya uygulama anlaşmasında yer verilir.

(14) Şirketlerin uygulama anlaşmaları kapsamında sağlanan tasarruf miktarları kendisine yetki belgesi veren kurumun ve Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden ilan edilir. İhtilaf halinde, uygulama anlaşması kapsamında garanti ettiği enerji tasarruf miktarını, uygulama anlaşmasında tanımlanmış yöntem ve kriterlere uygun olarak, uygulama öncesi ve sonrası Genel Müdürlük tarafından yapılacak veya yaptırılacak ölçümlerle müşterisinin ve yetkilendirildiği kurumun temsilcileri huzurunda kanıtlayamayan şirket, kendisine yetki belgesi veren yetkilendirilmiş kurumun ve Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden ilan edilir.

(15) Şirketlerin yetki belgesi kapsamına giren konulardaki faaliyetlerinin Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediği, Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslar çerçevesinde, şirkete yetki belgesi veren yetkilendirilmiş kurum ve/veya Genel Müdürlük tarafından izlenir ve denetlenir. Genel Müdürlük yetkilendirilmiş kurumlar tarafından yetki belgesi verilen şirketleri izleme ve denetleme yetkisine sahiptir. Yetkilendirilmiş kurumlar tarafından şirketlerin izlenmesinde ve denetiminde tespit edilen ve aykırılık teşkil eden hususlar, ilgili yetkilendirilmiş kurum tarafından en geç otuz takvim günü içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.

(16) Şirketler, her yıl Ocak ayı sonuna kadar kendisini yetkilendiren kuruma yıllık faaliyet raporu sunar. Şirket tarafından yapılan etüt raporları ve hazırlanan projeler faaliyet raporlarının ayrılmaz bir parçası ve eki olarak sunulur.

(17) Yetkilendirme anlaşması ve yetki belgesi kapsamındaki hak ve yükümlülükler üçüncü kişilere devir ve temlik edilemez.

(18) Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine aykırı bir durum olmadıkça, süresi dolan yetki belgesini yenilemek istediklerini söz konusu belgeyi aldıkları Genel Müdürlüğe veya yetkilendirilmiş kuruma Ocak veya Temmuz ayında yazılı olarak bildiren şirketin yetki belgesi, yetkilendirme anlaşması yenilenmek ve yetki belgesi bedeli alınmak suretiyle her üç yılda bir Genel Müdürlük veya ilgili yetkilendirilmiş kurum tarafından yenilenir.

Yetkilendirilmiş kurumlar ve şirketler tarafından ödenecek bedeller

MADDE 7 –(1) Kurul tarafından belirlenen enerji yöneticisi sertifika bedellerinin yetkilendirilmiş kurumlara ödenecek bölümü ve yetki belgesi bedelleri her yıl Ocak ayında Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanır. Yetkilendirilmiş kurumlar yetki belgesi bedelini Genel Müdürlüğe; şirketler ise yetki belgesi bedelini ve enerji yöneticisi sertifikası bedelinin yüzde onundan fazla olmamak kaydıyla Kurul tarafından belirlenen bölümünü yetkilendirme anlaşması yaptıkları Genel Müdürlüğe veya yetkilendirilmiş kuruma öder. Yetki belgesi bedelini ödemeyenlere yetki belgesi verilmez. Enerji yöneticisi sertifika bedelinin Kurul tarafından belirlenen bölümünü ödemeyen şirketin yetki belgesi iptal edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Enerji Yönetimi ve Verimlilik Artırıcı Önlemler

Enerji yönetimi

MADDE 8 – (1) Enerji yönetimi kapsamında aşağıdaki faaliyetler yürütülür:

a) Enerji yönetimi konusunda hedef ve öncelikleri tanımlayan bir enerji politikasının oluşturulması; enerji yöneticisinin veya enerji yönetim biriminin hiyerarşik yapı içindeki yerinin, görev, yetki ve sorumluluklarının tanımlanması; bunları yazılı kurallar halinde yayımlamak suretiyle tüm çalışanların ve enerji yönetimi faaliyetleri ile ilgili kişilerin bunlardan haberdar edilmesi,

b) Tüketim alışkanlıklarının iyileştirilmesine, gereksiz ve bilinçsiz kullanımın önlenmesine yönelik önlemlerin ve prosedürlerin belirlenmesi, tanıtımının yapılması ve çalışanların bilgi ve bilinç düzeyini artırıcı eğitim programları düzenlenmesi,

c) Enerji tüketen sistemler, süreçler veya ekipmanlar üzerinde yapılabilecek tadilatların belirlenmesi ve uygulanması,

ç) Etütlerin yapılması, projelerin hazırlanması ve uygulanması,

ç) Enerji tüketen ekipmanların verimliliklerinin izlenmesi, bakım ve kalibrasyonlarının zamanında yapılması,

d) Yönetime sunulmak üzere, enerji ihtiyaçlarının ve verimlilik artırıcı uygulamaların planlarının, bütçe ihtiyaçlarının, fayda ve maliyet analizlerinin hazırlanması,

e) Enerji tüketiminin ve maliyetlerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve periyodik raporlar üretilmesi,

f) Enerji tüketimlerini izlemek için ihtiyaç duyulan sayaç ve ölçüm cihazlarının temin edilmesi, montajı ve kalibrasyonlarının zamanında yapılması,

g) Özgül enerji tüketiminin, mal veya hizmet üretimi ile enerji tüketimi ilişkisinin, enerji maliyetlerinin, işletmenin enerji yoğunluğunun izlenmesi ve bunları iyileştirici önerilerin hazırlanması,

ğ) Enerji kompozisyonunun değiştirilmesi ve alternatif yakıt kullanımı ile ilgili imkanların araştırılması, çevrenin korunmasına, çevreye zararlı salımların azaltılmasına ve sınır değerlerin aşılmamasına yönelik önlemlerin hazırlanarak bunların uygulanması,

h) Enerji ikmal kesintisi durumunda uygulanmak üzere petrol ve doğal gaz kullanımını azaltmaya yönelik alternatif planların hazırlanması,

ı) Enerji kullanımına ve enerji yönetimi konusunda yapılan çalışmalara ilişkin yıllık bilgilerin her yıl Mart ayı sonuna kadar Genel Müdürlüğe gönderilmesi,

i) Toplam ve birim ürün veya fayda başına karbondioksit salımlarının ve enerji verimliliği tedbirleri ile azaltılabilecek salım miktarlarının belirlenmesi.

(2) Enerji yöneticisi görevlendirmekle veya enerji yönetim birimi kurmakla yükümlü endüstriyel işletmelerdeki, organize sanayi bölgelerindeki ve binalardaki enerji yönetimi sistemleri, **(Değişik ibare:RG-25/3/2014-28952)** belgelendirmeye esas olan yürürlükteki ulusal veya uluslararası ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi-Kullanım Kılavuzu ve Şartlar Standardına uygun şekilde oluşturulur.

Enerji yöneticisi görevlendirilmesi ve enerji yönetim birimi kurulması

MADDE 9 – (1) Yönetimler, yıllık toplam enerji tüketimi bin TEP ve üzeri olan endüstriyel işletmelerinde, 8 inci maddede belirtilen enerji yönetimi faaliyetlerinin yürütülmesini temin etmek üzere, her bir endüstriyel işletmesindeki çalışanları arasından enerji yöneticisi sertifikasına sahip birisini enerji yöneticisi olarak görevlendirir.

(2) Toplam inşaat alanı en az yirmibin metrekare veya yıllık toplam enerji tüketimi beşyüz TEP ve üzeri olan ticari binaları ve hizmet binaları ile toplam inşaat alanı en az onbin metrekare veya yıllık toplam enerji tüketimi ikiyüzelli TEP ve üzeri olan kamu kesimi binalarının yönetimleri, bina ve tesislerinde, 8 inci maddede belirtilen enerji yönetimi faaliyetlerinin yürütülmesini temin etmek üzere, binalarındaki çalışanları arasından enerji yöneticisi sertifikasına sahip birisini enerji yöneticisi olarak görevlendirir. Çalışanları arasından görevlendirmenin mümkün olmadığı hallerde, enerji yöneticileri veya şirketler ile sözleşme yapılmak suretiyle hizmet alınır. Bu şekilde enerji yöneticisi sertifikası sahibi bir kişi tarafından verilebilecek hizmet, üç bina ile sınırlıdır. Birden fazla bağımsız binanın enerji ihtiyacının aynı merkezden temin edilmesi halinde, bağımsız binaların ayrı ayrı toplam inşaat alanlarının toplamı, toplam inşaat alanı olarak kabul edilir.

(3) Yıllık toplam enerji tüketimi bin TEP'ten az olan endüstriyel işletmelerde, 8 inci maddede belirtilen enerji yönetimi uygulamalarının yerine getirilmesine yardımcı olmak amacıyla bilgilendirme, bilinçlendirme ve örnek uygulama gibi çalışmalar yapmak ve organize sanayi bölgesi tarafından veya onun adına yürütülen enerji üretim, iletim veya dağıtım faaliyetleri kapsamında, 8 inci maddede belirtilen çalışmaları yapmak üzere, bölgesinde faal durumda en az elli işletme bulunan organize sanayi bölgelerinde enerji yönetim birimi kurulur.

(4) Kamu kesimi dışında kalan ve yıllık toplam enerji tüketimleri ellibin TEP ve üzeri olan endüstriyel işletmelerde, 8 inci maddede belirtilen enerji yönetimi faaliyetlerinin yürütülmesini temin etmek üzere, enerji yönetim birimi kurulur. Organizasyonlarında toplam kalite çalışmalarından sorumlu olan ve bünyesinde enerji yöneticisinin de görev aldığı kalite yönetim birimi bulunan endüstriyel işletmeler bu birimlerini enerji yönetim birimi olarak da görevlendirebilir.

(5) Görevlendirilen enerji yöneticilerinin kimlik, özgeçmiş, adres ve iletişim bilgileri Genel Müdürlüğe bildirilir. Bildirimlerde aşağıdaki usul ve esaslara uyulur.

a) Yapı kullanma izni alınan ve toplam inşaat alanı yirmibin metrekarenin üzerinde olan ticari binalar ve hizmet binaları ile toplam inşaat alanı onbin metrekarenin üzerinde olan kamu kesimi binaları için yapı kullanma izni alınmasını takip eden bir yıl içinde bildirilir.

b) Yapı kullanma izni alınan veya faaliyete geçen ticari binalardan, hizmet binalarından, kamu kesimi binalarından veya endüstriyel işletmelerden altıncı fıkra uyarınca enerji yönetimi uygulanması, enerji yöneticisi görevlendirilmesi veya enerji yönetim birimi kurulması gerektiği tespit edilenler ile yeni kurulan ve üçüncü fıkrada belirtilen kriterlere sahip olan organize sanayi bölgeleri için altmış takvim günü içinde bildirilir.

c) Enerji yöneticisi değişikliklerinde, görevde bulunanın ayrılmasını takip eden altmış takvim günü içinde yeni enerji yöneticisi görevlendirilerek bildirilir.

(6) Enerji tüketimine göre enerji yönetimi uygulanacak, enerji yöneticisi görevlendirilecek veya enerji yönetim birimi kurulacak endüstriyel işletmeler veya binalar aşağıda tanımlanan usul ve esaslara göre belirlenir:

a) Yıl içinde tüketilen her bir yakıt türü ve elektrik enerjisi miktarı Ek-2'de tanımlanan katsayılarla çarpılmak suretiyle TEP'e çevrilir. Ek-2'de yer almayan yakıtların TEP'e çevrilmesinde Uluslararası Enerji Ajansı tarafından yayımlanan katsayılar veya değerler esas alınır.

b) Bütün yakıt türleri ve elektrik enerjisi için bulunan TEP değerleri toplanmak suretiyle yıllık toplam enerji tüketimi hesaplanır.

c) Genel Müdürlük, 32 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca verilen bilgiler çerçevesinde, son üç yıla ait yıllık toplam enerji tüketimlerinin ortalamasını esas almak suretiyle enerji yönetimi uygulanacak, enerji yöneticisi görevlendirilecek veya enerji yönetim birimi kurulacak olanları belirler.

ç) Yeni kurulan bina ve endüstriyel işletmelerde ilk yıla ait toplam enerji tüketiminin birinci, ikinci ve dördüncü fıkralarda tanımlanan sınır değerlerin iki mislini aşması halinde, üç yıllık ortalamaya bakılmaksızın, enerji yöneticisi görevlendirilir veya enerji yönetim birimi kurulur.

(7) Enerji yöneticisi görevlendirilmesi, enerji yönetim birimi kurulması ve 8 inci madde kapsamında tanımlanan enerji yönetimi ile ilgili faaliyetlerin yerine getirilmesi ile ilgili olarak Genel Müdürlüğün yerinde yapacağı incelemelerde ve denetlemelerde talep edilen bilgi ve belgelerin verilmesi ve gerekli şartların sağlanması zorunludur.

(8) İkinci fıkra uyarınca, binalarda enerji yöneticisi olarak hizmet alınacak enerji yöneticilerinin ilgili meslek odasına kayıtlı olması şarttır.

Enerji verimliliğini arttırıcı önlemler

MADDE 10 – (1) 8 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca, endüstriyel işletmelerde ve hizmet sektöründeki binalarda yapılacak etütler aşağıda tanımlanan usul ve esaslara göre yapılır:

a) Genel Müdürlük sanayi alt sektörlerinin her birinde, sektörü temsil edebilecek şekilde belirlenecek en az beş işletmede etüt yapar veya şirketlere yaptırır. Bu etütler her dört yılda bir yenilenir.

b) Yıllık toplam enerji tüketimi beşbin TEP ve üzeri olan endüstriyel işletmeler ile toplam inşaat alanı yirmibin metrekarenin üzerinde olan hizmet sektöründe faaliyet gösteren binalarda etüt yapılır veya şirketlere yaptırılır. Bu etütler her dört yılda bir yenilenir. Etüt raporlarının ve belirlenen önlemlere ilişkin uygulama planlarının birer sureti Genel Müdürlüğe gönderilir.

(2) Mevcut tesislerin işletilmesinde, yeni tesislerin kurulmasında, kapasite arttırımı ve modernizasyon çalışmalarında, enerji yöneticilerinin bu Yönetmelik kapsamındaki görevlerinin yerine getirilmesinde, etüt ve projelerde aşağıdaki önlemler öncelikle dikkate alınır.

a) Yakma sistemlerinde yanma kontrolü ve optimizasyonu ile yakıtların verimli yakılması,
b) Isıtma, soğutma, iklimlendirme ve ısı transferinde en yüksek verimin elde edilmesi,
c) Sıcak ve soğuk yüzeylerde ısı yalıtımının standartlara uygun olarak yapılması, ısı üreten, dağıtan ve kullanan tüm ünitelerin yalıtılarak istenmeyen ısı kayıplarının veya kazançlarının en aza indirilmesi,

ç) Atık ısı geri kazanımı,

d) Isının işe dönüştürülmesinde verimliliğin arttırılması,

e) Elektrik tüketiminde kayıpların önlenmesi,

f) Elektrik enerjisinin mekanik enerjiye veya ısıya dönüşümünde verimliliğin arttırılması,

g) Otomatik kontrol uygulamaları ile insan faktörünün en aza indirilmesi,

ğ) Kesintisiz enerji arzı sağlayacak girdilerin seçimine dikkat edilmesi,

h) Makinaların enerji verimliliği yüksek olan teknolojiler arasından, standardizasyon ve kalite güvenlik sisteminin gereklerine dikkat edilerek seçilmesi,

ı) İstenmeyen ısı kayıpları veya ısı kazançları en alt düzeyde olacak şekilde projelendirilmesi ve uygulamanın projeye uygun olarak gerçekleştirilmesinin sağlanması,

i) İnşaa ve montaj aşamasında enerji verimliliği ile ilgili ölçüm cihazlarının temin ve monte edilmesi,

j) Yenilenebilir enerji, ısı pompası ve kojenerasyon uygulamalarının analiz edilmesi,

k) Aydınlatmada yüksek verimli armatür ve lambaların, elektronik balastların, aydınlatma kontrol sistemlerinin kullanılması ve gün ışığından daha fazla yararlanılması,

l) Enerji tüketen veya dönüştüren ekipmanlar için ilgili mevzuat kapsamında tanımlanan asgari verimlilik kriterlerinin sağlanması,

m) Camlamada düşük yayınlı ısı kontrol kaplamalı çift cam sistemlerinin kullanılması.

(3) Genel Müdürlük tarafından yapılacak veya şirketlere yaptırılacak etüt çalışmaları için gerekli koşulların sağlanması zorunludur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim ve Sertifikalandırmalar

Enerji yöneticisi eğitimleri

MADDE 11 – (1) Enerji yöneticisi eğitimlerine mühendislik alanında veya teknik eğitim fakültelerinin makine, elektrik veya elektrik-elektronik bölümlerinde en az lisans düzeyinde eğitim almış kişiler kabul edilir.

(2) Genel Müdürlük, yetkilendirilmiş kurumlar ve şirketler tarafından, Ek-1’de tanımlanan müfredat konularından teorik olarak verileceği belirtilen konuları içerecek şekilde oluşturulan eğitim programı çerçevesinde, dersliklerde sınıf eğitimleri ve/veya internet üzerinden uzaktan eğitimler düzenlenir. Bu eğitimlere katılım isteğe bağlıdır.

(3) Genel Müdürlük, yetkilendirilmiş kurumlar ve şirketler tarafından, Ek-1’de tanımlanan müfredat konularından uygulamalı olarak verileceği belirtilen konularda teorik ön bilgi, ölçüm, deney, değerlendirme ve hesaplama gibi konuları içerecek şekilde oluşturulan eğitim programı çerçevesinde, uygulamalı eğitimler düzenlenir. Bu eğitimler, Ek-1’de uygulamalı olarak verileceği belirtilen konuların tamamını kapsar ve süresi kırk ders saatinden az olamaz. Bu eğitimler kapsamında verilecek teorik ön bilgiler için ayrılan toplam süre, toplam eğitim süresinin dörtte birinden fazla olamaz. Bu eğitimlerin teorik ön bilgi, değerlendirme ve hesaplama kısımları sınıf ortamında, ölçüm ve deney kısımları ise Ek-1’de belirtilen çerçevede eğitim ünitelerine ve ekipmanlarına sahip olan ve işletme koşullarında çalıştırılabilen laboratuvar ortamında verilir. Uygulamalı eğitimlerde en az otuzbeş ders saati devam etme zorunluluğu vardır.

(4) 13 üncü madde kapsamında yapılan merkezi sınavda başarılı olanlara, Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan formatta enerji yöneticisi sertifikası verilir.

(5) Genel Müdürlüğün enerji yöneticisi eğitimi ve etüt çalışmalarını yürüten birimlerinde en az iki yıl görev yapan ve bu çalışmalarda fiilen görev aldığını belgeleyen personeline, başkaca bir koşul aranmaksızın enerji yöneticisi sertifikası verilir.

(6) Türk Silahlı Kuvvetleri, Milli Savunma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı bünyesinde görevlendirilecek enerji yöneticilerinin sertifikalandırılması için, bu kurum ve kuruluşlarca bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak Genel Müdürlük işbirliği ile düzenlenen uygulamalı enerji yöneticisi eğitimlerine katılan ve Genel Müdürlük işbirliği ile bu kurum veya kuruluşlarca yapılan sınavda başarılı olan, en az lisans eğitimi almış kişilere Genel Müdürlük tarafından enerji yöneticisi sertifikası verilir. Bu kurslara, öncelikle mühendislik alanında eğitim almış olanlar, bunun mümkün olmaması halinde teknik eğitim fakültelerinin makine, elektrik veya elektrik-elektronik bölümlerinde eğitim almış olanlar, bunun da mümkün olmaması halinde diğer alanlarda lisans eğitimi almış olanlar kabul edilir. Bu fıkra kapsamında enerji yöneticisi sertifikası alanlardan, mühendislik veya teknik eğitim fakültelerine eşdeğer düzeyde lisans eğitimi almış olanlar kamu görevlerinin sona ermesi halinde, bu fıkarda tanımlanan kurumlar dışında da enerji yöneticisi olarak görev yapabilir.

Etüt-proje eğitimleri

MADDE 12 – (1) Etüt-proje eğitimlerine mühendislik alanında en az lisans düzeyinde eğitim almış kişiler kabul edilir.

(2) Genel Müdürlük veya yetkilendirilmiş kurumlar tarafından düzenlenen etüt-proje eğitimleri, Ek-1’de belirtilen müfredat konularından teorik ve uygulamalı olarak verileceği belirtilen konularda teorik bilgi, ölçüm, deney, değerlendirme ve hesaplama gibi konuları içerecek şekilde oluşturulan eğitim programı çerçevesinde, uygulama ağırlıklı eğitimler şeklinde düzenlenir. Teorik olarak verilmesi öngörülen konular sınıf kursları şeklinde dersliklerde, uygulamalı kısımlar ise teorik

ön bilgi, ölçüm, deney, değerlendirme ve hesaplama gibi konuları içerecek şekilde sınıf ve Ek-1'de belirtilen çerçevede eğitim ünitelerine ve ekipmanlarına sahip olan ve işletme koşullarında çalıştırılabilen laboratuvar ortamında yapılır.

(3) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Etüt-proje eğitimlerinin toplam süresi yüzyirmi ders saatinden az olamaz. Ek-1'de teorik olarak verileceği belirtilen konuları içerecek şekilde oluşturulan eğitim programı çerçevesinde dersliklerde sınıf eğitimleri ve/veya internet üzerinden uzaktan eğitimler düzenlenir ve bu konular için ayrılan toplam süre, toplam eğitim süresinin üçte birinden fazla olamaz. Bu eğitimlere katılım isteğe bağlıdır. Ancak, ek-1'de uygulamalı olarak verileceği belirtilen konuları içerecek şekilde oluşturulan eğitim programının süresi seksen ders saatinden az olamaz ve bu sürenin en az yetmiş ders saatlik kısmına devam etme zorunluluğu vardır.

(4) Eğitimin tamamlanmasını takip eden en fazla üç ay içerisinde, eğitici kişilerin rehberliğinde etüt ve proje çalışması yaptırılır.

(5) 13 üncü madde kapsamında yapılan merkezi sınavda başarılı olanlara, Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan formatta etüt-proje sertifikası ve enerji yöneticisi sertifikası verilir.

(6) Genel Müdürlüğün enerji verimliliği çalışmalarında en az on yıl süreyle görev almış olanlardan etüt çalışmalarında fiilen görev alan, mühendislik alanında en az lisans düzeyinde eğitim almış Genel Müdürlük personeline başkaca bir koşul aranmaksızın etüt-proje sertifikası verilir.

(7) Genel Müdürlük tarafından geliştirilen uluslararası işbirlikleri kapsamında, şirketlerin ihtisaslaşmasını teminen yurt içinde veya yurt dışında kısa süreli eğitim programları düzenlenmesi halinde, asgari olarak, Ek-6'da yer alan Tablo 2'de uzman personel listesinde yer alan kişilerin katılımı sağlanır.

Eğitim programlarının izlenmesi ve denetimi, sınavlar, eğitim tesisi gereksinimleri, kurs grupları ve müfredat

MADDE 13 – (1) Genel Müdürlük, yetkilendirilmiş kurumlar ve şirketler tarafından planlanan ve uygulanan eğitim programları ile ilgili bilgiler Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden ilan edilir.

(2) Genel Müdürlük, yetkilendirilmiş kurumlar ve yetkilendirdiği şirketler tarafından yürütülen eğitim programlarını, yetkilendirilmiş kurumlar ise yetkilendirdikleri şirketler tarafından yürütülen eğitim programlarını yerinde izleyebilir. Aksaklıkların giderilmesine yönelik öneriler ilgili yetkilendirilmiş kuruma veya şirkete yazılı olarak bildirilir. Bu önerilerin uygulama durumu Genel Müdürlük ve/veya ilgili yetkilendirilmiş kurum tarafından kontrol edilir.

(3) Enerji yöneticisi sertifikası ve/veya etüt-proje sertifikası alabilmek için aşağıda tanımlanan usul ve esaslar çerçevesinde düzenlenen merkezi sınavlara katılmak ve başarılı olmak şarttır.

a) Genel Müdürlük, internet sayfası üzerinden ilan etmek suretiyle, her yıl Ocak ve Temmuz aylarında merkezi sınav yapar veya kamu kurum ve kuruluşlarına, üniversitelere yaptırır. Bu sınavlara 11 inci maddenin üçüncü fıkrasında veya 12 nci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında belirtilen hususları yerine getirdiğini belgeleyenler kabul edilir. Bu sınavlarda yüz puan üzerinden en az yetmiş alan başarılı sayılır. Girdiği ilk sınavda başarılı olamayanlara, en fazla bir kez daha sınava girme hakkı tanınır. Bu Yönetmelik kapsamında belirtilen şartları sağlamak suretiyle sınavlara katılmak isteyenler, Genel Müdürlük tarafından internet üzerinden ilan edilen kurallara uygun olarak, sınav kaydı yaptırır. Sınav kaydının yapılabilmesi için, Genel Müdürlük tarafından belirlenen miktarda sınav giriş ücreti alınır.

b) Genel Müdürlük yetkilendirilmiş kurumların ve şirketlerin işbirliği ile, Ek-1'de belirtilen yetkinlikleri ölçebilecek nitelikte bir soru bankası oluşturur. Sınavlarda sorulan sorular bu soru bankasından seçilir.

c) Sınavlar, uygulamalı eğitim programlarında eğitici olarak görev almış, en az üç kişiden oluşturulan bir komisyon tarafından değerlendirilir. Sınav sonuçları bu komisyon tarafından bir tutanakla tespit edilir. Sınav sonuçları, sınavın yapılmasını müteakip yedi gün içinde Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden ilgilinin erişimine açılır.

ç) Sınav sonucuna yapılan yazılı itirazlar sınav komisyonu tarafından değerlendirilir ve sonucu on iş günü içinde kursiyere bildirilir.

(4) Eğitimlerin yapılacağı eğitim tesislerinde, Ek-1'de belirtilen özelliklere sahip olma şartı aranır.

(5) Eğitimler en fazla otuz kişilik gruplar halinde yapılır.

(6) Ek-1'de yer alan eğitim müfredatı 35 inci madde uyarınca yapılan koordinasyon toplantısında alınan kararlar doğrultusunda her iki yılda bir gözden geçirilir.

Kurslar, kurslarda görev alabilecek eğiticiler ve eğitici ücretleri

MADDE 14 – (1) Bir sonraki yılda düzenlenecek enerji yöneticisi ve etüt-proje eğitim programlarına katılacaklardan alınacak Katma Değer Vergisi dahil taban ve tavan ücretler, her yıl Aralık ayında Kurul tarafından belirlenir ve Genel Müdürlük tarafından Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden ilan edilir.

(2) Eğitim programlarında eğitici olarak görevlendirilen Genel Müdürlük personelinin ücretle okutacakları haftalık ders saatlerinin sayısı, ders görevi alacakların nitelikleri ile bunlara ödenecek ek ders ücretleri ve diğer hususlarla ilgili işlemler, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 89 uncu maddesi uyarınca yürütülür.

(3) Uygulamalı eğitimlerde eğitici olabilmek için aşağıdaki şartlardan en az birine sahip olmak şarttır.

a) Etüt-proje sertifikasına sahip olmak,

b) Eğitim konuları ile ilgili olarak, üniversitelerin ana bilim dallarından birinde ihtisas yapmış olmak ve okutman, öğretim görevlisi, doktor, yardımcı doçent, doçent ve profesör ünvanlarından birine sahip olmak,

c) Eğitim vereceği konuda en az on yıllık mesleki tecrübeye sahip olmak.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Endüstriyel İşletmelerde Verimlilik Artırıcı Projelerin Desteklenmesi

Başvuru

MADDE 15 – (1) Projelerin desteklenmesini isteyen endüstriyel işletmeler, Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslara uygun olarak şirketlere hazırlattıkları projelerini her yıl Ocak ayı içinde Genel Müdürlüğe sunar. Genel Müdürlük, internet sayfası üzerinden ilan etmek suretiyle, başvuru almayabileceği gibi başvuru dönemini erteleyebilir, uzatabilir veya birden fazla dönemde başvuru alabilir.

(2) Projeler, her yıl Ocak ayında Genel Müdür onayı ile kurulan ve en az beş kişiden oluşan bir komisyon tarafından değerlendirilir. Komisyon üyeleri Genel Müdür onayı ile değiştirilebilir.

(3) Komisyonun başvuru dosyası üzerinden yapacağı ön inceleme neticesinde aşağıdaki hususlardan herhangi birinin karşılanmadığının tespit edilmesi halinde, projenin değerlendirmeye alınmayacağı başvuru tarihini takip eden otuz takvim günü içinde proje sahibi endüstriyel işletmeye yazılı olarak bildirilir.

a) Başvuru tarihi itibarıyla, endüstriyel işletmenin Genel Müdürlüğün veri tabanında kayıtlı olması ve 9 uncu maddenin birinci fıkrası ve 32 nci maddenin birinci fıkrası kapsamında belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmiş olması,

b) **(Değişik ibare:RG-25/3/2014-28952)** Belgelendirmeye esas olan yürürlükteki ulusal veya uluslararası ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi-Kullanım Kılavuzu ve Şartlar Standardı belgesine sahip olunması.

(4) Ön incelemede projenin, Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslara uygun şekilde hazırlanmadığının tespit edilmesi halinde, Genel Müdürlük tarafından yapılan bildirim tarihinden itibaren endüstriyel işletme söz konusu eksiklikleri otuz takvim günü içinde giderir. Bu süre zarfında eksiklikleri giderilmeyen projeler değerlendirmeye alınmaz.

(5) **(Ek:RG-25/3/2014-28952)** Belgelendirmeye esas olan yürürlükteki ulusal veya uluslararası ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi-Kullanım Kılavuzu ve Şartlar Standardı belgesine sahip olmak üzere başvuru yapıldığına dair, başvuru yapılan kurum veya kuruluş tarafından düzenlenmiş belge sunan endüstriyel işletmelerin başvuruları kabul edilir. Ancak, başvuru kabul edilmiş, değerlendirilmiş ve desteklenmesi kararlaştırılmış olsa dahi, sözleşmenin imzalanmasını takip eden iki yıl içinde bu belgeye sahip olunmadıkça destek ödemesi yapılmaz. Bu durumundan dolayı destek ödemesi yapılmayan endüstriyel işletme herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunamaz.

(6) (Ek:RG-25/3/2014-28952)⁽¹⁾ Başvurular beş proje ile sınırlıdır. Endüstriyel işletmelerin daha önceki başvuru dönemlerinde destekleme kararı alınmış ve uygulaması halen devam eden projeleri bu sayıya dahildir. Ancak, uygulamasının tamamlandığı yazılı olarak Genel Müdürlüğe bildirilen projeler bu sayıya dahil değildir.

Değerlendirme

MADDE 16 – (1) Projeler aşağıdaki şekilde değerlendirilir:

a) Projede yer alan ölçüm metotları, ölçüm aletleri, hesap metotları, formülleri, hesaplarda ölçüm sonuçları dışında kullanılan verileri Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslara uygun olan proje bileşenleri komisyon tarafından belirlenir. Bunlar dışındaki proje bileşenleri değerlendirmeye alınmaz.

b) (Değişik:RG-25/3/2014-28952) Komisyonun uygun bulduğu proje bileşenleri üzerinde yerinde inceleme yapılır. Yerinde yapılan inceleme kapsamında, uygulanmış veya uygulanmasına başlanmış proje bileşenleri ile projede belirtilen ekipman veya sistemlerden mevcut olmayanlar inceleme raporunda belirtilir ve bunlara ilişkin proje bileşenleri de değerlendirmeye alınmaz.

c) Yerinde inceleme raporu kapsamında yerinde yapılan ölçüm sonuçları projedeki değerlerinden farklı olan proje bileşenleri başvuru sahibine yazılı olarak bildirilir. Yerinde ölçüm sonuçlarını, bu bildirim tarihinden itibaren on iş günü içinde Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslara uygun şekilde projesine yansıtan başvuru sahibinin bu bildirim kapsamındaki proje bileşenleri değerlendirmeye dahil edilir.

ç) Komisyon, değerlendirmeye alınan proje bileşenleri kapsamında aşağıdaki çalışmaları yaparak, Genel Müdürün onayına sunulmak üzere, başvuru ve değerlendirme süreçlerindeki gelişmeleri de içine alan bir rapor hazırlar.

1) Proje maliyet etkinlik puanını (PMEP), proje elektrik kazancı puanını (PEKP) ve proje geri ödeme süresini hesaplar. Proforma fatura bilgilerine göre, Katma Değer Vergisi hariç, toplam bedeli en fazla bir milyon Türk Lirası ve geri ödeme süresi beş yıldan az olan projeleri aday projeler olarak belirler.

2) Aday projeleri aşağıdaki formül ile hesaplanan toplam puanlarına göre en yüksek puanlıdan başlayarak sıralamak suretiyle desteklenebilecek projeleri belirler.

$$P = 0,6 \times MEP + 0,4 \times EP$$

P: Toplam puan

MEP: 100 puan üzerinden, en yüksek proje maliyet etkinlik puanına (PMEP) göre normalize edilmiş puanı,

EP: 100 puan üzerinden, en yüksek proje elektrik kazancı puanına (PEKP) göre normalize edilmiş puanı.

3) Projelere sağlanabilecek destek miktarını aşağıdaki formüle göre belirler:

$$D = 0,3 \times DP \times [PVBB + PYÜBB]$$

D: Destek miktarı (Türk Lirası)

(Değişik tanım:RG-25/3/2014-28952) DP: Projenin toplam puanı (P), aday projelerin toplam puanlarının ortalamasına (POR) eşit veya bundan fazla olan projelerde 1,0, diğer projelerde (P/POR) kabul edilir. Ancak (P/POR) oranı 0,67'den küçük olduğu durumlarda 0,67 olarak kabul edilir.

PYÜBB: Proje bedelinin en fazla yüzde ellisini oluşturan proje yerinden üretim bileşeni bedeli; enerji depolama sistemi bedeli ve endüstriyel işletme ile elektrik üretim tesisi arasındaki iletim hattı yatırımının endüstriyel işletme tarafından yapılması halinde bu hattın yatırım bedeli destek kapsamı dışında olup, bu bedeller PYÜBB'ye dahil edilmez.

(2) Genel Müdür onayı ile desteklenmesi uygun görülen projeler Kurul onayına sunulur. Desteklenme kararı verilen projeler, Kurulun onay tarihinden itibaren beş iş günü içinde sahibine yazılı olarak bildirilir ve Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden ilan edilir. Genel Müdürlüğün yazılı bildirimini takip eden yedinci gün tebliğ tarihi olarak kabul edilir. Başvuru sahipleri tebliğ tarihinden itibaren en geç on iş günü içinde Genel Müdürlüğe sözleşme yapmak üzere başvurur. Süresi içinde yapılmayan başvurular kabul edilmez.

(3) Proje destekleri için yapılacak sözleşmenin formatı Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanır.

Desteklerin uygulanması

MADDE 17 – (1) Sözleşme yapılan projelere ilişkin desteklerin uygulanmasında aşağıdaki usul ve esaslara göre hareket edilir:

a) Sözleşme tarihinden itibaren iki yıl içinde sözleşme kapsamındaki projeyi uyguladığını Genel Müdürlüğe yazılı olarak bildiren endüstriyel işletmede, bildirim tarihini takip eden altmış iş günü içinde, Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslar çerçevesinde, endüstriyel işletme ve Genel Müdürlük veya Genel Müdürlük adına yetkilendirilmiş tüzel kişilerin temsilcilerinin katılımı ile yerinde inceleme yapılır. Söz konusu yerinde inceleme kapsamında, uygulamanın projesine uygunluğu kontrol edilir. Projesine uygun yapıldığı görülen bileşenler için projede öngörülen tasarrufların sağlanıp sağlanmadığının belirlenmesine yönelik, yöntemleri ve cihazları Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslar çerçevesinde projede tanımlanan ölçümler yapılır. Uygulama ile ilgili bilgileri, yeminli mali müşavir tarafından onaylanmış faturaları, ölçüm ve hesaplamaları içine alan uygulama raporu proje sahibi endüstriyel işletme tarafından hazırlanır ve Genel Müdürlüğe sunulur. Yerinde inceleme için gerekli koşulları sağlamayan işletmelere destek uygulanmaz.

b) Uygulama raporu Genel Müdürlük tarafından incelenir. Uygulama raporunda yer alan hesaplamalarda herhangi bir uygunsuzluk tespit edilmesi halinde, bu uygunsuzluklar proje sahibi endüstriyel işletmeye yazılı olarak bildirilir. Uygunsuzluklar bildirimini takip eden on **(Değişik ibare:RG-25/3/2014-28952)** iş günü içinde giderilir. Uygunsuzlukları gidermeyen endüstriyel işletmeye destek ödemesi yapılmaz.

c) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Uygulama raporu kapsamında, uygulamaları projede belirtilenlerden farklı yapılan proje bileşenleri ve uygulaması projesine uygun yapılan ancak, uygulama sonundaki bileşen enerji kazancının projedeki miktarının altında gerçekleştiği tespit edilen proje bileşenleri desteklenmez. Bu durumda uygulanacak destek miktarı; kabul edilmeyen proje bileşeninin gerçekleşen bedelinin, gerçekleşen proje bedelinden (PB) çıkarılması ile 16 ncı maddenin birinci fıkrasının (ç) bendindeki formül uygulanarak komisyon tarafından belirlenir.

ç) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Komisyon, desteklemeden çıkartılan ve desteklenecek proje bileşenlerini, hesabı ile birlikte projelere uygulanacak destek miktarlarını belirten, başvuru dosyasındaki bilgileri ve yerinde inceleme raporunu ekine alan bir rapor hazırlar. Bu rapor, uygulama raporunun uygun olması halinde Genel Müdürlüğe bildirildiği tarihten, uygun olmaması halinde ise düzeltilen raporun Genel Müdürlüğe bildirildiği tarihten itibaren kırk beş iş günü içinde Genel Müdüre Proje dosyası ile birlikte sunulur. Genel Müdür bu raporu müteakip ilk toplantısında Kurulun bilgisine sunar.

d) Cari yıl içinde yapılacak destek ödemelerinde önceki yıllarda tamamlanan projelerin destek bedelleri öncelikle ödenir. Mevcut ödeneğin yetersiz olması halinde, mevcut ödeneğin projelere uygulanacak toplam destek miktarına oranı nispetinde ödeme yapılır. Bu şekilde yapılan ödemelere ilişkin herhangi bir hak ve faiz talebinde bulunulamaz.

(2) Genel Müdürlüğe desteklenmesi için sunulan projelerde, proje hazırlanması ile hizmetin başvuru sahibi endüstriyel işletmenin faaliyette bulunduğu alt sektörün uzmanı olan şirketten alınması halinde, hizmet bedeli Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan usul ve esaslar çerçevesinde destek kapsamına dahil edilir.

(3) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Uygulanacak destek miktarının hesaplanmasında yeminli mali müşavir tarafından onaylanmış ve proje başvuru tarihinden sonra düzenlenmiş olan fatura bilgileri esas alınır. Gerçekleşen proje bedelinin (KDV hariç) kabul edilen proje bedelinden fazla olması durumunda, kabul edilen proje bedelinin en fazla yüzde on artırımlı değerini geçmeyecek proje bedeli üzerinden yapılan hesaplamalara göre destek ödemesi yapılır. Gerçekleşen proje bedeli hiç bir surette KDV hariç bir milyon Türk Lirasını aşamaz.

ALTINCI BÖLÜM

Gönüllü Anlaşmalar

Başvuru ve değerlendirme

MADDE 18 – (1) Herhangi bir endüstriyel işletmesi için üç yıl içerisinde enerji yoğunluğunu ortalama olarak en az yüzde on oranında azaltmayı taahhüt ederek Genel Müdürlük ile gönüllü

anlaşma yapmak isteyen tüzel kişiler, Genel Müdürlüğün internet sayfasında yayınlanan başvuru formu ile birlikte her yıl Ekim ayında Genel Müdürlüğe başvurur. Genel Müdürlük, internet sayfası üzerinden ilan etmek suretiyle, başvuru almayabileceği gibi başvuru dönemini erteleyebilir, uzatabilir veya birden fazla dönemde başvuru alabilir. Aşağıdaki şartları sağlamayan endüstriyel işletmelerin başvuruları reddedilir.

a) **(Değişik ibare:RG-25/3/2014-28952)** Belgelendirmeye esas olan yürürlükteki ulusal veya uluslararası ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi-Kullanım Kılavuzu ve Şartlar Standardı belgesine sahip olma,

b) Başvuru tarihi itibarıyla Genel Müdürlüğün veri tabanında kayıtlı olma,

c) 9 uncu maddenin birinci fıkrası ve 32 nci maddenin birinci fıkrası kapsamında belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmiş olma.

(2) Gönüllü anlaşma başvuruları aşağıdaki şekilde değerlendirilir.

a) Genel Müdürlük başvuruları değerlendirmek üzere, Genel Müdürlüğün en az üç personelinden oluşan gönüllü anlaşma değerlendirme komisyonu kurar.

b) Genel Müdürlük ile daha önce yaptığı gönüllü anlaşma kapsamında taahhütlerini yerine getirmiş olmasına rağmen daha sonraki yıllarda daha önce gönüllü anlaşma yaptığı endüstriyel işletmesinde enerji yoğunluklarını artırmış olan tüzel kişilerin başvuruları değerlendirmeye alınmaz.

c) Mücbir sebep hallerinin oluşması dışında, Genel Müdürlük ile yaptığı gönüllü anlaşma kapsamında taahhütlerini yerine getirmeyenlerin başvuruları beş yıl süre ile değerlendirmeye alınmaz.

ç) Genel Müdürlüğe başvuran tüzel kişiler başvuru formunda istenen bilgilerden değerlendirme komisyonu tarafından belirlenen eksiklikleri gidermekle ve komisyonun yerinde yapacağı incelemeler için gerekli şartları sağlamakla yükümlüdür.

d) Gönüllü anlaşma başvurusunda bulunan tüzel kişilerin başvuru tarihinden önceki yıllara ait enerji yoğunlukları aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanır.

$$\text{Enerji yoğunluğu} = E / D$$

E = TEP cinsinden işletmenin yıllık toplam enerji tüketimi

$$D = (1/ \text{ÜFE}) \times \sum (P_i \times F_i)$$

D = 2000 yılı fiyatları ile bin (1000) Türk Lirası cinsinden, yıllık mal üretiminin ekonomik değeri.

ÜFE = İlgili sektörün üretici fiyat endeksi

P_i = Yıl içerisinde üretilen mal miktarları

F_i = Bin (1000) Türk Lirası cinsinden, yıl içerisinde üretilen malların fabrika satış fiyatları.

e) Gönüllü anlaşma değerlendirme komisyonu, anlaşma yapmaya değer olan başvuruları referans enerji yoğunluğu değerinin ve taahhüt edilen enerji yoğunluğu azaltma oranının yüksek olması kriterlerini dikkate alarak, aşağıdaki formül ile hesaplanan toplam puanlarına göre en yüksek puandan başlamak suretiyle sıralar.

$$P = 0,6 \times \text{REY} + 0,4 \times \text{EYA}$$

P: Toplam puan

REY: 100 puan üzerinden, en yüksek değerine göre normalize edilmiş referans enerji yoğunluğu puanı,

EYA: 100 puan üzerinden, en yüksek değerine göre normalize edilmiş, taahhüt edilen enerji yoğunluğu azaltma oranı puanı,

f) Gönüllü anlaşma yapılacak endüstriyel işletmeler toplam puanlara göre yapılan sıralamaya göre en yüksek puandan başlamak suretiyle Kurul kararı ile belirlenir.

g) **(Ek:RG-25/3/2014-28952)** Belgelendirmek kaydıyla, işletmeye alındığı tarih itibarıyla beş yılını tamamlayamadığı için referans enerji yoğunluğu hesaplanamayan endüstriyel işletmeler için referans enerji yoğunluğu, son üç yıldaki enerji yoğunluklarının ortalaması olarak alınır.

Gönüllü anlaşma yapılması ve izleme

MADDE 19 – (1) Kurul onayını takiben, Genel Müdürlük ile endüstriyel işletmeler arasında yapılan gönüllü anlaşmalar, Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan formata uygun olarak ve aşağıdaki esaslar doğrultusunda düzenlenir ve izlenir.

a) Gönüllü anlaşma kapsamındaki taahhütlerin yerine getirilmesi ile ilgili başlangıç yılı, başvuruyu takip eden ilk yıldır.

b) Gönüllü anlaşmaya konu olan endüstriyel işletmenin enerji yoğunluğu Genel Müdürlük tarafından izlenir. Genel Müdürlük, gönüllü anlaşmaya taraf olanlardan bünyesinde birden fazla endüstriyel işletme bulunanların gönüllü anlaşma yapmadıkları endüstriyel işletmelerindeki enerji yoğunluğu değişimlerini de izler. Gönüllü anlaşmaya taraf olan tüzel kişiler izleme için Genel Müdürlüğün ihtiyaç duyacağı bilgileri vermekle yükümlüdür. Genel Müdürlük ve onun adına hareket eden görevlileri bu bilgileri gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Gönüllü anlaşmalarda aşağıdaki mücbir sebep halleri dikkate alınır:

a) Bir olayın mücbir sebep hali sayılabilmesi için olaydan etkilenen tarafın gerekli özen ve dikkati göstermiş ve tüm önlemleri almış olmasına karşın önlenemeyecek, kaçınılamayacak veya giderilemeyecek olması ve bu durumun etkilenen tarafın yükümlülüklerini yerine getirmesini engellemesi gerekir. Aşağıda belirtilen haller mücbir sebepler olarak kabul edilir:

1) Doğal afetler ve salgın hastalıklar,

2) Savaş, nükleer ve kimyasal serpinçler, seferberlik halleri, halk ayaklanmaları, saldırı, terör hareketleri ve sabotajlar,

3) Grev, lokavt veya diğer memur ve işçi hareketleri,

4) Genel ekonomik kriz,

5) Gönüllü anlaşmalarda belirtilen özel mücbir sebep halleri.

b) Taraflardan birinin bildirdiği mücbir sebep halinin bir takvim yılında üç aydan az devam etmesi halinde, Kurul kararı ile gönüllü anlaşmanın süresi en fazla bir yıl uzatılabilir. Mücbir sebep halinin üç aydan fazla devam etmesi halinde gönüllü anlaşma sona erdirilir.

Gönüllü anlaşmalar kapsamında desteklerin uygulanması

MADDE 20 – (1) (Değişik:RG-25/3/2014-28952) Gönüllü anlaşma yapan tüzel kişilerin endüstriyel işletme içinde tükettikleri enerjiden; atıkları modern yakma teknikleri ile ısı ve elektrik enerjisine dönüştüren tesislerinde, verimi Bakanlık tarafından tebliğ ile belirlenen asgari verim değerinin üzerinde olan ve yurt içinde imal edilen kojenerasyon tesislerinde veya hidrolik, rüzgar, jeotermal, güneş veya biyokütle kaynaklarını kullanarak ürettikleri enerji, bu tesislerin anlaşma dönemi içinde işletmeye alınması halinde, bir defaya mahsus olmak üzere enerji yoğunluğu hesabında endüstriyel işletmenin yıllık toplam enerji tüketimi miktarından düşülür. Toplam maliyetinin yüzde yetmişden fazlasını oluşturan kısımlarının yurt içinde yapılan imalatlarla karşılandığı yeminli mali müşavir tarafından onaylanmış belgelerle ortaya konulan kojenerasyon tesisleri, yurt içinde imal edilmiş sayılır.

(2) Gönüllü anlaşma başvurusunda bulunan tüzel kişilerin anlaşma dönemi boyunca enerji yoğunlukları aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanır.

$$\text{Enerji yoğunluğu} = E / D$$

$$E = E_t - E_{y_k}$$

E_t = TEP cinsinden işletmenin yıllık toplam enerji tüketimi

E_{y_k} = Birinci fıkra kapsamında TEP cinsinden yıl içerisinde üretilen enerji

$$D = (1 / \text{ÜFE}) \times \sum (P_i \times F_i)$$

D = 2000 yılı fiyatları ile bin (1000) Türk Lirası cinsinden, yıllık mal üretiminin ekonomik değeri.

ÜFE = İlgili sektörün üretici fiyat endeksi

P_i = Yıl içerisinde üretilen mal miktarları

F_i = Bin (1000) Türk Lirası cinsinden, yıl içerisinde üretilen malların fabrika satış fiyatları.

(3) Enerji yoğunluğundaki azalma oranının hesaplanmasında referans enerji yoğunluğuna göre her yıl gerçekleşen farkların aritmetik ortalaması esas alınır. Bununla birlikte, anlaşmanın bittiği yıla ait enerji yoğunluğu değerinin taahhüt edilen enerji yoğunluğu azaltma oranından az olmamak üzere, referans enerji yoğunluğundan düşük olması şarttır.

(4) Genel Müdürlük ile gönüllü anlaşma yapan ve taahhüdünü yerine getiren tüzel kişilerin ilgili endüstriyel işletmesinin anlaşmanın yapıldığı yıla ait enerji giderinin yüzde yirmisi, Genel

Müdürlük ödeneklerinin yeterli olması durumunda ve ikiyüzbin Türk Lirasını geçmemek kaydıyla Genel Müdürlük bütçesinden karşılanır.

(5) Uygulanacak desteğin ödeme planı gönüllü anlaşma dönemi sonunda Genel Müdürlük ödenekleri ile sınırlı kalmak kaydıyla Genel Müdürlük tarafından belirlenir. Geçmiş yıldan kalan desteklerin ödenmesine öncelik verilmek suretiyle, cari yıla ait toplam kullanılabilir ödeneğin o yıla ait toplam destek miktarına oranı nispetinde ödeme yapılır. Bu şekilde yapılacak ödemeler ve ödemelerdeki gecikmeler için herhangi bir hak veya faiz talebinde bulunulamaz.

(6) Ödemenin yapılmasında anlaşmanın yapıldığı yıla ait ve yeminli mali müşavir, defterdarlık, vergi müdürlüğü gibi kurum veya kuruluşlar tarafından onaylanmış olan enerji giderlerine ait faturalar ve ödeme belgeleri esas alınır.

(7) Gönüllü anlaşma yapılan endüstriyel işletmeler ile enerji yoğunluklarını azaltan ve artıran endüstriyel işletmelere ilişkin bilgiler Genel Müdürlüğün internet sayfası üzerinden yayınlanır.

(8) **(Ek:RG-25/3/2014-28952)** Belgelendirmeye esas olan yürürlükteki ulusal veya uluslararası ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi-Kullanım Kılavuzu ve Şartlar Standardı belgesine sahip olmak üzere başvuru yapıldığına dair, başvuru yapılan kurum veya kuruluş tarafından düzenlenmiş belge sunan endüstriyel işletmelerin başvuruları kabul edilir. Ancak, başvuru kabul edilmiş, değerlendirilmiş ve desteklenmesi kararlaştırılmış olsa dahi, sözleşme döneminin bitiminden önce bu belgeye sahip olamayanlara destek ödemesi yapılmaz. Bu durumundan dolayı destek ödemesi yapılmayan endüstriyel işletme herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunamaz.

YEDİNCİ BÖLÜM

Talep Tarafı Yönetimi

Etiketlemeye ilişkin uygulama

MADDE 21 – (1) Buzdolabı ve klimalar için enerji etiket sınıfının A üzeri olduğunu, elektrik motorları için verim değerinin EN 60034-30 standartında 50 Hz ve 60 Hz için yer alan süper verim grubu olan IE3 için tanımlanmış nominal sınırların üzerinde olduğunu gösteren belgelerle Genel Müdürlüğe isteğe bağlı olarak başvuran tüzel kişiler ile endüstriyel işletmelere aşağıda tanımlanan usul ve esaslar çerçevesinde enerji verimliliği (ENVER) etiketi verilir. ENVER etiketinin formatı ve bedeli Genel Müdürlük tarafından belirlenir ve Genel Müdürlüğün internet sitesi üzerinden yayınlanır. ENVER etiketi verilen endüstriyel işletmeler ve ürünler Genel Müdürlüğün internet sitesi üzerinden ilan edilir.

a) ENVER etiketi ithal edilen ürünler için ithalat partisine münhasır, yurt içinde üretilen ürünler için ise planlanan üretim miktarı ile sınırlı olacak şekilde verilir. Genel Müdürlük ENVER etiketi verilen ürün grubundan seçtiği numuneleri akredite olmuş bir laboratuvarında test edebilir veya ettirebilir. Bu testlerde uyumsuzluk tespit edilmesi veya verilen ENVER etiketlerinin uygunsuz kullanıldığının tespit edilmesi durumunda, ENVER etiketi uygulaması durdurulur ve bu durum Genel Müdürlük tarafından internet üzerinden duyurulur.

b) Endüstriyel işletmelere ENVER etiketi verilebilmesi için Genel Müdürlük ile gönüllü anlaşma yapmak suretiyle 20 nci madde kapsamında desteklerden yararlanmış olması şarttır.

(2) Binaların ısıtılması amacıyla kullanılan kazanlar ile elektrikli ev aleti üretici ve ithalatçıları, ülke içinde sattıkları ürünlerin enerji etiketi sınıfları bazındaki miktarlarını her yıl Ocak ayı içerisinde Genel Müdürlüğe bildirirler.

Elektrik enerjisi ve güç talebinin azaltılması

MADDE 22 – (1) Elektrik piyasasında faaliyet gösteren perakende satış lisansı sahibi tüzel kişiler ve organize sanayi bölge müdürlükleri abonelerinin elektrik enerjisi ve güç taleplerinin azaltılmasına yönelik olarak aşağıdaki konularda çalışmalar yapar:

a) Tüketimleri yüksek olan sanayi ve ticarethane abone gruplarının kesintili enerji programlarına katılması veya yüklerini gerektiğinde diğer zaman dilimlerine kaydırması için bu aboneler ile gönüllülük esasına dayalı anlaşma yapılması,

b) Üretici şirketler veya bunlar adına dernek veya birlikleri ile işbirliği yaparak, klimalar, buzdolapları ve lambalar veya ampuller öncelikli olmak üzere piyasada mevcut yüksek enerji verimli elektrikli ev aletlerinin kullanımının yaygınlaştırılması ile ilgili kampanyalar düzenlenmesi.

Dış aydınlatma

MADDE 23 – (1) Elektrik piyasasında faaliyet gösteren dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler ve belediyeler tarafından aşağıdaki uygulamalar yapılır:

a) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Yol aydınlatmalarında Ek-4'te verilen kriterlere uyulur. Ancak, çevreden kaynaklanan aydınlatmanın etkisi dikkate alınarak tablolarda verilen limitler aşılabılır.

b) Yol aydınlatmalarında;

1) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Genel veya açık alan aydınlatma kapsamına giren yol, cadde, sokak, alt ve üst geçit ve meydan aydınlatmalarında şeffaf cam tüplü yüksek basınçlı sodyum buharlı lambalar, LED'li yol aydınlatma armatürleri kullanılır.

2) Işık kirliliğinin önlenmesinin birinci derecede önem taşıdığı doğal hayatın korunması gereken alanlardaki ve astronomi gözlemleri etrafındaki yol, sokak, meydan, alan aydınlatmalarında sadece alçak basınçlı sodyum buharlı lambalar kullanılır.

c) **(Değişik:RG-25/3/2014-28952)** Park ve bahçe aydınlatması amacıyla kullanılan aydınlatma sistemlerinde elektronik balastlı floresan, kompakt floresan lambalar veya LED'li armatürler kullanılır.

ç) Tüp floresan lambalar reklam ve seyir amaçlı aydınlatmalarda kullanılır. Bu tip lambalar yol, cadde, sokak ve meydan aydınlatması amaçlı kullanılmaz.

d) Armatürler, dış ortam koşullarına uygun tiplerden seçilir.

e) **(Ek:RG-25/3/2014-28952)** Park ve bahçe aydınlatmalarında sadece yol, oturma grubu, spor oyun araçları, otopark ve güvenlik gerektiren kısımlar aydınlatılır. Dış aydınlatmada tercih edilecek lamba ve armatürler, rantabiliteye göre seçilir. Rantabilite hesaplarının, lamba ve armatür ömrünü içeren enerji sarfiyatı ile işletme ve bakım giderlerini de içerecek şekilde yapılarak proje dosyasında ibrazı esastır.

Bilinçlendirme ve tanıtım etkinlikleri

MADDE 24 – (1) Kamu kesiminde faaliyet yürüten kurum ve kuruluşlar toplumda enerji kültürünün ve verimlilik bilincinin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla, Genel Müdürlük ile koordineli olarak tanıtım ve bilinçlendirme etkinlikleri düzenler veya Genel Müdürlük tarafından organize edilen etkinliklere katkıda bulunur.

(2) Lisansları kapsamında elektrik ve/veya doğal gaz satışı yapan tüzel kişiler abonelerinin bir önceki mali yıla ait tüketim miktarını ve bu miktara karşılık gelen tüketim bedelini içeren aylık bazdaki bilgilere ve puant tüketimi ile ilgili bilgilere, aynı tüketici gruplarının ortalama tüketim değerleri ile karşılaştırmalı olarak, internet ortamında erişimini sağlar.

(3) Askeri liseler ile er-erbaş eğitim merkezlerindeki ders ve eğitim programlarında, örgün ve yaygın eğitim kurumlarının ders programlarında ve kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet içi eğitimlerinde enerji ve enerji verimliliği ile ilgili temel kavramlar, Türkiye'nin genel enerji durumu, enerji kaynakları, enerji üretim teknikleri, günlük hayatta enerjinin verimli kullanımı, iklim değişikliği ve çevrenin korunmasında enerji verimliliğinin önemi konularında teorik ve pratik bilgiler verilmek üzere gerekli düzenlemeler, Milli Savunma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve ilgili kamu kurum veya kuruluşları tarafından yapılır.

(4) Kamu kesiminde bilinçlendirme amacıyla aşağıdaki faaliyetler yürütülür:

a) Enerji tüketiminin azaltılması için çalışanları bilinçlendirmek üzere hizmetiçi eğitim seminerleri düzenlenir. Çalışanlar çalıştıkları yerlerin enerji tüketimi hakkında bilgilendirilir.

b) Herkesin görebileceği yemekhane, konferans salonu, geçiş bölgeleri ve benzeri yerlere; kullanılmayan lambaların söndürülmesine, elektrikli ev aletleri ve ampullere yönelik verimlilik etiketlerinin tanıtılmasına, ofis cihazlarının kullanılmadığı durumlarda kapatılmasına yönelik afişler ve spotlar asılır.

c) Her yıl Ocak ayının ikinci haftasında düzenlenen enerji verimliliği haftası etkinlikleri kapsamında ve eşzamanlı olarak;

1) Büyükşehir belediyeleri Genel Müdürlük ile koordineli olarak konferans, sergi, fuar ve yarışma gibi bilinçlendirme etkinlikleri için gerekli tedbirleri alır.

2) Milli Eğitim Müdürlükleri her ilde ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik enerji verimliliği ile ilgili etkinlikler için gerekli tedbirleri alır.

ç) İlköğretim, ortaöğretim ve yaygın öğretim kurumlarında enerji verimliliği kulübü oluşturulur ve kulüp çalışmaları ile öğrencilerin ders yılı içerisinde hazırlayacakları ödev ve projelerde enerji verimliliğiyle ilgili konulara yer verilmesi için gerekli tedbirleri alır.

d) Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü şans oyunlarında, Posta İşletmeleri Genel Müdürlüğü pul, zarf, koli ve benzeri posta işlemlerinde, Bakanlık tarafından geliştirilen enerji verimliliği ile ilgili grafiklere ve mesajlara yer verilmesi için gerekli tedbirleri alırlar.

(5) Genel Müdürlük bilinçlendirme ve tanıtım amaçlı ödüllü veya ödüksüz yarışmalar düzenler, hazırladığı veya hazırlattığı tanıtım ve bilinçlendirme malzemelerini ücretsiz dağıtır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Elektrik Enerjisi Üretim, İletim ve Dağıtımında Enerji Verimliliğinin Artırılmasına Yönelik Uygulamalar

Elektrik enerjisi üretim tesislerinde enerji yönetimi

MADDE 25 – (1) Kurulu gücü yüz megavat ve üzeri olan, otoprodüktör lisansı sahibi olanlar hariç, elektrik üretim tesislerinde, 8 inci maddede belirtilen enerji yönetimi ile ilgili faaliyetleri yönetim adına yürütmek üzere, çalışanları arasından birisi enerji yöneticisi olarak görevlendirilir.

(2) Elektrik üretim lisansı sahibi tüzel kişiler asgari olarak birincil enerji tüketimi, elektrik üretimi, sistem çevrim verimi bilgileri olmak üzere Genel Müdürlüğün internet sayfasında yayınlanan formattaki bilgileri her yıl Mart ayı sonuna kadar Genel Müdürlüğe gönderir.

Elektrik enerjisi iletiminde ve dağıtımında enerji verimliliğinin artırılması

MADDE 26 – (1) Dağıtım sistemindeki teknik kayıpların önlenmesi için 19/2/2003 tarihli ve 25025 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Dağıtım Yönetmeliğinde düzenlenen hususlara elektrik piyasasında dağıtım faaliyeti gösteren tüzel kişiler tarafından uyulur.

(2) İletim sistemindeki teknik kayıpların önlenmesi ve iletim sisteminin verimlilik kriteri açısından ve güç kalitesine etki eden gerilim, frekans, harmonik, fliker şiddeti, reaktif ve aktif güç oranları (CosØ), devre dışı olma, N-1, gibi parametreler için 22/1/2003 tarihli ve 25001 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğinde düzenlenen hususlara elektrik piyasasında iletim faaliyeti gösteren tüzel kişiler tarafından uyulur.

Termik santrallerin verim artırma kriterleri ve atık ısılarından yararlanılması

MADDE 27 – (1) Fosil yakıtlarla çalışan elektrik üretim tesislerine lisans verilmesinde aranacak asgari şartlar arasında kullanılmak üzere, santralın tam yükte işletme koşullarında yakıtın alt ısı değerleri temel alınarak bulunan net çevrim verimi değerleri, santral tiplerine bağlı olarak, her yıl Ocak ayında Bakanlık tarafından tebliğ olarak yayımlanır.

(2) Termik santral atık ısılarının öncelikle binalarda ısıtma ve soğutma amaçlı kullanımının yanı sıra sanayi, tarımsal üretim, su ürünleri yetiştiriciliği, soğuk hava depoları ve tatlı su üretimi gibi sektörlerde de değerlendirilmesine yönelik enerji etütleri yapılır. Geri ödeme süresi en fazla on yıl olan projeler belediye ve özel sektör işbirlikleri ile gerçekleştirilir.

(3) Belediyeler ve Toplu Konut İdaresi yeni toplu konut alanlarını yerleşime açarken varsa termik santral atık ısıları ile merkezi veya bölgesel ısıtma ve soğutma yapılabilecek bölgelere öncelik verir ve ısı dağıtım altyapısı planları için gerekli tedbirleri alır.

Kojenerasyon uygulamaları

MADDE 28 – (Değişik:RG-25/3/2014-28952)

(1) Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (3) numaralı alt bendi, 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 14 üncü maddesi kapsamındaki uygulamalarda, Bakanlık tarafından yayımlanan tebliğ ile belirlenen verimlilik kriterlerinin karşılanması şarttır.

Diğer hususlar

MADDE 29 – (1) Elektrik üretiminde, iletiminde ve dağıtımında ulusal ve uluslararası standartlara uygun malzeme kullanılır.

(2) Termik santrallere yakıt sağlayan linyit üretim sahalarında linyit kalitesinin iyileştirilmesi için lavvarlama, eleme, ayıklama ve benzeri homojenizasyon ve zenginleştirme işlemleri uygulanır.

(3) Tesis edilecek kömür yakan termik santrallerde birincil enerji kaynağının etkin kullanımını sağlamak üzere verimli yakma teknikleri kullanılır ve tesis kurulu gücü birincil kaynak potansiyelinin azami olarak değerlendirilmesine imkan sağlayacak şekilde seçilir.

(4) Termik santral iç tüketimlerinin azaltılması için otomasyon, koruyucu bakım uygulamaları ile arızaların azaltılması, yedek parça ve stok kontrol sistemi kurulması için sistem rehabilitasyonları zamanında yapılır.

(5) Elektrik üretim ve dağıtım tesislerinin özelleştirilmesine yönelik olarak hazırlanacak şartnamelerde verimlilik artırıcı önlemlerin alınmasına ve teknik kayıpların azaltılmasına dair hususlar yer alır.

(6) Araştırma ve geliştirme projesi yürüten ve/veya destekleyen kamu kurum ve kuruluşları aşağıda sayılan konulara yönelik projelere öncelik verir. Başarıyla sonuçlandırılan projelerin uygulamaya geçilmesi yönünde tanıtım etkinlikleri ile birlikte teknik destek sağlar.

a) Yerli tarım ürünlerinden üretilen biyoyakıtların maliyetinin düşürülmesi ve performansının artırılması,

b) Biyokütle kaynaklarından biyoyakıt veya sentetik yakıt üretim teknikleri,

c) Su, rüzgar, güneş ve jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanarak ekonomik olabilecek hidrojen üretim teknikleri.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kamu Kesiminde Enerji Verimliliği Önlemleri

Enerji etütleri

MADDE 30 – (1) Genel Müdürlük tarafından, kamu kesimine ait enerji yöneticisi görevlendirmekle yükümlü binalarda enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik tedbirleri ve bunların fayda ve maliyetlerini belirlemek üzere etütler yapılır veya şirketlere yaptırılır. Bu etütler her on yılda bir yenilenir. Genel Müdürlük tarafından bu etütlerin yapılmasında yıllık toplam enerji tüketimi yüksek olan binalara öncelik verilir. Kamu kurum ve kuruluşları bu etütlerin yapılması için gerekli koşulları sağlar. Etüdün tamamlanmasını takip eden yıllarda kurum ve kuruluşların bütçelerinde bakım ve idameye ilişkin konulan ödenekler öncelikle bu etütler ile belirlenen önlemlerin uygulanmasına ilişkin projelerin hazırlanması ve uygulanması için kullanılır.

(2) Kamu kesiminde ilgili kurum veya kuruluşlarca yapılan veya yaptırılan etütlere ilişkin raporların ve etütler ile belirlenen önlemlerin uygulanmasına ilişkin projelerin birer sureti ilgili kurum veya kuruluş tarafından Genel Müdürlüğe gönderilir.

Kamu kesimine ait bina ve işletmelerde enerji verimliliğinin artırılması için alınabilecek öncelikli tedbirler

MADDE 31 – (1) Kamu kesimine ait bina ve işletmelerin enerji kullanımı 2010 yılına göre, 2023 yılında en az yüzde yirmi oranında düşürülür. Her bir kamu kurum ve kuruluşu faaliyetlerine uygun şekilde, birim alan, kişi, birim mal, birim hizmet gibi kriter başına tükettikleri birim enerjileri belirler ve Genel Müdürlüğe bildirir. Bu değerler birinci cümlede belirtilen hedefin ölçülmesinde ve izlenmesinde esas alınır. Kamu kurum ve kuruluşlarının yönetimlerinde, öncelikle aşağıdaki tedbirleri içine alan iç mevzuat düzenlemeleri yapılır. Yapılan bu düzenlemelerin birer sureti Genel Müdürlüğe iletilir. Türk Silahlı Kuvvetleri, Milli Savunma Bakanlığı ve bağlı kuruluşları ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ile bunların bağlı ve ilgili kurum veya kuruluşları tarafından belirlenen performans göstergelerinin ve bunlar tarafından yapılan iç mevzuat düzenlemelerinin Genel Müdürlüğe bildirilmesi zorunlu değildir.

a) Bina ve tesislerin işletilmesinde ısı enerjisi ile ilgili alınabilecek tedbirler şunlardır:

1) Isıtmada il mahalli çevre kurullarında iç ortam sıcaklığı ile ilgili alınan kararda belirtilen iç ortam sıcaklığı değerlerine riayet edilmesi, bu yönde alınmış bir karar bulunmaması halinde iç ortam sıcaklıklarının 22 oC'nin üzerine çıkmayacak şekilde sistemin işletilmesi,

2) Yeni alımlarda etiket sınıfı en az A olan klimalar arasında seçim yapılması,

3) Soğutma sistemi ve klimaların dış ortam sıcaklığı 30 oC'nin altında iken soğutma amaçlı çalıştırılmaması ve iç ortam sıcaklığı 24 oC'nin altına inmeyecek şekilde ayarlanması,

4) Radyatör arkalarına alüminyum folyo kaplı ısı yalıtım levhaları yerleştirilmesi, ısı akışını engellemek için radyatörlerin önlerinin ve üzerlerinin açık tutulması,

5) Pencerelerden hava sızıntılarının önlenmesi için pencere contası kullanılması ve benzeri tedbirlerin alınması,

6) Tamamı kamu kesimi tarafından kullanılan binaların ana girişlerinde döner kapı veya çift kapı kullanılması, çift kapıların biri kapanmadan diğerinin açılmamasının sağlanması,

7) Her ısıtma sezonu öncesinde ısıtma sistemlerinin bakım ve kontrolünün baca gazı ölçümlerine dayalı brülör ayarlarını da kapsayacak şekilde yapılması veya yaptırılması,

8) Ortam sıcaklığının sabit tutulmasına imkan sağlayan ısı veya sıcaklık kontrol sistemlerinin kullanılması.

b) Bina ve tesislerin işletilmesinde elektrik enerjisi kullanımı ile ilgili alınabilecek tedbirler şunlardır:

1) Aydınlatmada mevcut akkor flamanlı lambalar yerine kompakt floresan lambaların veya ledli lambaların, manyetik balastlı düşük verimli halofosfat floresan lambalar yerine elektronik balastlı yüksek verimli trifosfor floresanların kullanılması,

2) Kısa süreli kullanılan bölümlerde hareket, ısı ve/veya ışığa duyarlı sensörlü kontrol sistemlerinin kullanılması,

3) Aydınlatmada daha iyi verim alınması için lambaların önündeki ışık geçirgenliğini önemli ölçüde engelleyen armatürler yerine yüksek yansıtıcı armatürlerin kullanılması,

4) İç aydınlatmada birden fazla armatür bulunan bina bölümlerinde her bir armatür veya pencere önü gibi doğal ışıktan daha fazla yararlanan bölümler için uygun şekilde gruptandırma yapılarak ayrı ayrı elle kontrol veya otomatik gün ışığı kontrol sistemi kullanılması,

5) Bilgisayar, yazıcı, fotokopi ve benzeri elektrik enerjisi kullanan ekipmanların alımında Energy Star işareti olmasının ve/veya ilgili mevzuat ile belirlenen asgari verimlilik kriterlerinin sağlanmasının şart koşulması,

6) Güç kompanzasyonu yapılması,

7) Periyodik olarak yapılan tarife analizlerine dayalı olarak elektrik enerjisinin mümkün olan en düşük maliyetle tedarik edilmesi veya kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla lisanssız elektrik üretimine yönelik küçük ölçekli tesis veya sistemlerin kurulması.

8) **(Ek:RG-25/3/2014-28952)** Kamu bina ve kampüslerinde yapılacak aydınlatmalarda lamba ve armatür rantabilitesi aşağıdaki unsurlar birlikte değerlendirilerek tespit edilir. Proje onaylarında bu hesapların aranması zorunludur.

aa) Asgari 10 yılı içeren enerji sarfiyatı ile işletme ve bakım giderleri,

bb) İlk yatırım maliyeti,

9) **(Ek:RG-25/3/2014-28952)** Kamu binalarına ait tüketimler bildirilirken kampüs aydınlatmaları da dikkate alınır.

c) Proses, ekipman, sistem bazında alınabilecek diğer tedbirler şunlardır:

1) Kazanlarda; yanma kontrolü ve yanmanın optimizasyonu, ısı yalıtımı, ısı transfer yüzeylerinin temiz tutulması, atık ısıların kullanımı ve buhar kazanlarında kondens geri dönüşünün artırılması ve blöf kayıplarının azaltılması,

2) Basınçlı hava sistemlerinde; kompresörlerin boşa çalışma sürelerinin asgariye indirilmesi, kompresöre giren havanın kuru, temiz ve soğuk olmasının sağlanması, kaçakların periyodik olarak kontrol edilmesi, çok kademeli ara soğutmalı kompresörler yerine tek kademeli kompresörlerin kullanılması,

3) Isı enerjisi dağıtım sistemlerinde; boru sistemlerinin vana ve flanşları ile birlikte yalıtılması ve yalıtımın düzenli olarak kontrol edilmesi, dağıtımın olabilecek en düşük basınç ve sıcaklıkta yapılması, buhar kapanlarının düzenli kontrolü ve bakımı,

4) Genel proses işlemlerinde; kullanılmayan elektrikli alet ve teçhizatların kapatılması, olabildiğince tam kapasitede çalışılması, 50 oC'nin üzerinde yüzey sıcaklığı olan yerlerin yalıtımının ekonomik olup olmadığının analiz edilmesi ve ekonomik açıdan geri ödeme süresi bir yıldan az olanların uygulanması, atık ısıların kullanılması,

5) Kurutma proseslerinde; atık gazlardaki nem miktarının optimize edilmesi, ısı ile kurutma öncesi mekanik nem alma imkanlarının araştırılması, yalıtım, ısıtıcıların ve filtrelerin temiz tutulması, mümkün olan yerlerde havanın yeniden sirküle edilmesi, egzost gazlarının atık ısılarının kullanılması,

6) Fırınlarda; yalıtım optimizasyonu ve sızdırmazlığın sağlanması, yanma için verilen fazla hava miktarının asgari olması, ışınlım ve taşınım yoluyla ısı iletiminde etkinliğin artırılması, olabildiğince azami kapasitede yükleme yapılması, taşıyıcı olarak hafif malzemelerin kullanılması, atık ısıların değerlendirilmesi ve kesikli çalışan fırınlarda yükleme ve boşaltma için fırın kapılarının açık tutulma sürelerinin asgari düzeyde olması,

7) Elektrik sistemlerinde; merkezi ve/veya lokal düzeyde güç kompanzasyonu yapılması, yükün değişken olduğu yerlerdeki elektrik motorlarında değişken hız sürücülerinin kullanılması, elektrik motorlarının ihtiyaca uygun kapasitede seçilmesi, yeni alımlarda verimlilik sınıfı yüksek elektrik motorlarının alınmasına öncelik verilmesi, kullanılmayan elektrikli ekipmanların kullanılmadıkları zamanlarda kapalı tutulması, elektrik tarifelerinin dikkatli izlenmesi ve anlaşma gücünün aşılması, puant yük durumunda devre dışı bırakılabilecek elektrikli ekipmanların belirlenmesi,

8) İklimlendirme sistemlerinde; ısıtıcı bataryalarının ve filtrelerin temiz tutulması, kontrol dışı hava sızıntılarının azaltılması.

(2) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait bina ve işletmelerde enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik etütlerle belirlenen önlemlerin uygulanmasına ilişkin olarak, tasarruf veya performans garantili proje uygulamaları için hizmet alınacak veya sözleşme yapılacak tüzel kişinin 6 ncı madde kapsamında yetkilendirilmiş olması şarttır.

ONUNCU BÖLÜM

Bilgi Verme Yükümlülüğü ve İdari Yaptırımlar

Bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 32 – (1) Kamu kurum ve kuruluşlarının ve ticaret ve sanayi odası, ticaret odası veya sanayi odasına bağlı olarak faaliyet gösteren, her türlü mal üretimi yapan işletmeler ile yataklı konaklama ve sağlık tesisi, okul, alışveriş merkezi, yönetim hizmetleri amacıyla kullanılan ticari ve hizmet binalarının yönetimleri, her beş yılda bir, son üç yıla ait yıllık toplam enerji tüketim değerlerini, 9 uncu maddenin altıncı fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan hükümlere göre hesaplamak suretiyle Genel Müdürlüğe gönderir. Genel Müdürlük tarafından yapılan tespitlere göre enerji yöneticisi görevlendirmekle yükümlü bulunan endüstriyel işletmelerin ve binaların yönetimleri, enerji tüketimine ve enerji yönetimi uygulamalarına ilişkin bilgilerini, Genel Müdürlüğün internet sayfasında yayınlanan formata uygun olarak, her yıl Mart ayı sonuna kadar Genel Müdürlüğe bildirir.

(2) Bu bilgilerin doğruluğunun tespiti amacıyla Genel Müdürlüğün yerinde yapacağı denetleme ve incelemeler için talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve gereken şartları sağlamak zorunludur.

(3) Endüstriyel alanda faaliyet gösteren işletmeler ile Kanun ve bu Yönetmelik kapsamına giren bina ve tesislerin enerji tüketimlerinin izlenmesi ve performans göstergelerinin geliştirilmesi için gerekli veri tabanı, gerektiğinde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, valilikler ve belediyeler ile işbirliği yapmak suretiyle, Genel Müdürlük tarafından oluşturulur.

(4) Türk Silahlı Kuvvetleri, Milli Savunma Bakanlığı ve bağlı kuruluşları ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca yapacakları bildirimler kapsamında, emniyet ve güvenlik açısından verilmesi uygun görülmeyen bilgileri vermek zorunda değildir.

İdari yaptırımlar

MADDE 33 – (1) Genel Müdürlük tarafından yapılan tespit ve/veya denetimler sonucu gerçek veya tüzel kişilere Kanununun 10 uncu maddesi kapsamındaki idari yaptırımlar uygulanır.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Düzenleme yetkisi

MADDE 34 – (1) Genel Müdürlük, bu Yönetmeliğin uygulanmasını sağlamak üzere her türlü alt düzenlemeyi yapmaya yetkilidir.

(2) 4, 5, 6, 11, 12, 16 ve 19 uncu maddelerinde geçen etüt, enerji yöneticisi ve etüt-proje sertifikaları, faaliyet raporu, yetkilendirme anlaşması, yetki belgesi, proje desteklemeleri ile ilgili usul ve esaslar bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış gün içinde Genel Müdürlükçe düzenlenir.

Koordinasyon

MADDE 35 – (1) Genel Müdürlük enerji verimliliği hizmetleri ile ilgili gelişmeleri, darboğazları ve çözüm önerilerini değerlendirmek üzere, yetkilendirilen üniversitelerin, meslek odalarının ve şirketlerin üst düzey temsilcilerinin katılımı ile yılda en az bir kez koordinasyon toplantısı düzenler.

İstisnalar

MADDE 36 – (1) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar ile Türk Silahlı Kuvvetleri, Milli Savunma Bakanlığı ve bağlı kuruluşları ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, 9 uncu maddenin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve altıncı fıkraları hükümlerinden dolayı sorumlu tutulamazlar. Türk Silahlı Kuvvetleri, Milli Savunma Bakanlığı ve bağlı kuruluşları ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, 30 uncu maddenin ikinci fıkrası ile 32 nci maddenin birinci ve ikinci fıkrası hükümlerinden dolayı, milli güvenlik açısından uygun görülmeyen bina ve tesislerle ilgili bilgi ve belgeleri vermek zorunda değildir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 37 – (1) 25/10/2008 tarihli ve 27035 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Genel müdürlüğün şirketleri yetkilendirme görevi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 6 ncı madde hükümleri çerçevesinde Genel Müdürlüğün şirketleri yetkilendirme faaliyeti yetkilendirilmiş kurum sayısı on olana kadar devam eder.

Mevcut yetki belgelerinin ve enerji yöneticisi sertifikalarının yenilenmesi

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, yetki belgesi almış olan yetkilendirilmiş kurumların A ve B sınıfı olarak verilen yetki belgeleri ile şirketlerin yetki belgeleri süreleri tamamlanincaya kadar, yetkilendirme anlaşmasındaki faaliyetleri yürütmek üzere geçerlidir. Yetki belgelerinin ve yetkilendirme anlaşmalarının sürelerinin bitiminde veya daha önce yenilenebilmesi için yetkilendirilmiş kurumların 5 inci madde hükümlerine, şirketlerin ise 6 ncı madde hükümlerine uygun şekilde başvuru yapması şarttır.

(2) (**Değişik:RG-25/3/2014-28952**) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce sanayi veya bina sektörlerine yönelik düzenlenen enerji yöneticisi eğitimlerine katılan ve eğitime katıldığı dönemde enerji yöneticisi sertifikası verilmesi için istenen koşulları sağladığını belgeleyebilen, bu Yönetmelik kapsamında enerji yöneticisi sertifikası verilecek kişiler için tanımlanmış alanlarda en az lisans eğitimi almış kişilere, Genel Müdürlüğe başvurmaları halinde, başkaca bir koşul aranmaksızın sanayi enerji yöneticisi sertifikası veya bina enerji yöneticisi sertifikası verilir.

(3) (**Değişik:RG-25/3/2014-28952**) Sanayi ve bina sektörleri için ayrı ayrı düzenlenmiş olan enerji yöneticisi sertifikaları ilgili sektörde kullanılmak kaydıyla geçerlidir. Bu şekilde adı geçen sektörlerden sadece birisi için enerji yöneticisi sertifikası almış olanların diğer sektörde enerji yöneticisi olarak görev yapmak istemesi halinde bahse konu sektör için ayrı bir enerji yöneticisi sertifikası verilmez. Bu kişilere, bu Yönetmelik kapsamında tanımlanan ve sanayi ve bina sektörleri için geçerli olacak şekilde ve aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde enerji yöneticisi sertifikası verilir.

a) Sanayi ve bina sektörleri için her iki enerji yöneticisi sertifikasına sahip kişilerin yazılı istekleri üzerine, eski sertifikaları geri alınmak suretiyle ve başkaca bir şart aranmaksızın, bu Yönetmelik kapsamında tanımlanmış ve sanayi ve bina sektörlerinde geçerli olacak şekilde enerji yöneticisi sertifikası verilir.

b) Sanayi veya bina sektörlerinden sadece birisi için enerji yöneticisi sertifikası sahibi olup, enerji yöneticisi sertifikası sahibi olmadığı diğer sektörde de enerji yöneticisi olarak görev yapmak isteyenlere, Genel Müdürlük tarafından bu Yönetmelik kapsamında düzenlenen merkezi sınavlara girmeleri ve başarılı olmaları halinde, enerji yöneticisi eğitimlerine devam şartı aranmaksızın, ancak sınav ücreti ve sertifika bedeli alınmak kaydıyla, bu Yönetmelik kapsamında tanımlanmış ve sanayi ve bina sektörlerinde geçerli olacak şekilde enerji yöneticisi sertifikası verilir. Girdiği ilk sınavda başarılı olamayanlara en fazla bir kez daha sınava girme hakkı tanınır. Girdiği her iki sınavda da başarılı olamayanların her iki sektörde geçerli olacak şekilde enerji yöneticisi sertifikası almak üzere merkezi sınavlara girebilmeleri için, bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde düzenlenen enerji yöneticisi eğitimlerine katılmaları ve gerekli yükümlülükleri yerine getirmeleri gerekir.

Devam eden destek uygulamaları

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce, proje destekleri ve gönüllü anlaşma uygulamalarına ilişkin imzalanan sözleşmeler ve anlaşmalar sürelerinin bitimine kadar aynen geçerlidir. Bunlara yapılacak destek ödemeleri sözleşmenin veya anlaşmanın imzalandığı tarihte yürürlükte olan mevzuata göre hesaplanan miktarlar üzerinden yapılır.

Enerji tüketimlerinin bildirilmesi

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) 32 nci maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi gereğince, enerji tüketimlerine ilişkin ilk bilgiler 31/3/2012 tarihine kadar Genel Müdürlüğe gönderilir.

İlk enerji etütleri

GEÇİCİ MADDE 5 – (1) 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ve 30 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında yapılacak etütlerin ilki 2013 yılı sonuna kadar, 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında yapılacak etütlerin ilki ise 2015 yılında yapılır veya yaptırılır.

Kamu kesiminde yapılacak düzenlemeler

GEÇİCİ MADDE 6 – (1) 31 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında belirlenen 2010 yılı birim enerji tüketimleri 2012 yılı sonuna kadar Genel Müdürlüğe bildirilir. Aynı madde kapsamında belirtilen iç mevzuat düzenlemeleri ise 2012 yılı sonuna kadar yapılır.

İlk enerji yöneticilerinin görevlendirilmesi ve bildirilmesi

GEÇİCİ MADDE 7 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla faal durumda olan ve 9 uncu maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve/veya dördüncü fıkraları uyarınca enerji yöneticisi görevlendirmesi veya enerji yönetim birimi kurması gereken endüstriyel işletmelerden, binalardan ve organize sanayi bölgelerinden henüz bu yükümlülüğünü yerine getirmemiş olanlar, bu yükümlülüklerini yerine getirir ve 9 uncu maddenin beşinci fıkrasında belirtilen bilgileri 1/1/2012 tarihine kadar Genel Müdürlüğe bildirir.

Destek uygulamalarında belgelendirmeye esas olan yürürlükteki ulusal veya uluslararası ISO 50001 TS ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi-Kullanım Kılavuzu ve Şartlar Standardı

GEÇİCİ MADDE 8 – (Başlığı ile değişik:RG-25/3/2014-28952)

(1) 15 inci maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendi, aynı maddenin beşinci fıkrası, 18 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ve 20 nci maddenin sekizinci fıkrası uyarınca, belgelendirmeye esas olan yürürlükteki ulusal veya uluslararası ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi-Kullanım Kılavuzu ve Şartlar Standardı belgesine sahip olma şartı 1/1/2014 tarihine kadar aranmaz.

Genel veya açık alan aydınlatma kapsamına giren yol, cadde, sokak, alt ve üst geçit ve meydan aydınlatmalarına ilişkin teknik kriterler

GEÇİCİ MADDE 9 – (Ek:RG-25/3/2014-28952)

(1) Genel veya açık alan aydınlatma kapsamına giren yol, cadde, sokak, alt ve üst geçit ve meydan aydınlatmalarına ilişkin teknik kriterler bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini takip eden bir yıl içinde Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi tarafından Resmî Gazete’de yayımlanır ve uygulamada bu kriterlere uyulması şarttır.

Yürürlük

MADDE 38 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 39 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı yürütür.

⁽¹⁾ Bu değişiklik 25/6/2014 tarihinde yürürlüğe girer.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin		
	Tarihi	Sayısı
	27/10/2011	28097
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetelerin		
	Tarihi	Sayısı
1.	25/3/2014	28952
2.		

Ek-1

ENERJİ YÖNETİCİSİ VE ETÜT-PROJE EĞİTİMLERİ

1. Enerji yöneticisi sertifikası alan kişilerden beklenen yetkinlikler

Enerji yöneticisi sertifikası alacak kişilerin aşağıdaki yetkinliklere sahip olması hedeflenir.

- Dünyadaki ve Türkiye'deki birincil enerji kaynakları, ikincil enerji türleri ve arz-talep gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmak,
- Enerji tasarrufu ile enerji verimliliği arasındaki farkı ayırtedebilmek,
- Enerji tasarruf potansiyelinin ne olduğunu ve nasıl tahmin edilebileceğini bilmek,
- Ülke genelinde, sanayi sektörlerinde ve endüstriyel işletmelerde, enerji yoğunluğu ve özgül enerji tüketimi kavramlarını, hesaplama yöntemlerini ve trendlerini bilmek,
- Enerji yönetimine ilişkin faaliyetlerin nasıl yürütüleceğini ve nasıl raporlanacağını bilmek,
- Enerji kullanan ekipmanların ve sistemlerin teknik özelliklerine, işletme ve bakım usullerine vakıf olmak, bunlardaki enerji kayıplarının ve verimsizliklerin nasıl oluşabileceğini, nasıl önlenebileceğini, nasıl ölçülebileceğini ve ölçümlerin nasıl yorumlanacağını bilmek,
- Isının üretildiği, depolandığı ve taşındığı sistemlerde olabilecek kayıpları, ölçüm yollarını ve yalıtım önlemlerini bilmek,
- Basit önlemlerle tasarruf sağlayabilecek iyi alışkanlıkları bilmek,
- Verimli üretim proseslerini ve piyasadaki enerji kullanan verimli ürünleri teknik ve ekonomik özellikleri ile tanımak,
- Enerji tasarrufunu sağlayabilecek veya enerji verimliliğini artırabilecek önemli harcama gerektiren önlemler için ön fizibiliteler hazırlayabilmek,
- Etüt ve proje hazırlama metotları hakkında bilgi sahibi olmak.

2. Etüt-proje sertifikası alan kişilerden beklenen yetkinlikler

Etüt-proje sertifikası alacak kişilerin enerji yöneticilerinin yetkinliklerine ilaveten etüt; proje hazırlama metotları; Türkiye'deki enerji verimliliği mevzuatı; deneyimler, teknolojiler ve benzeri konularda diğer ülke uygulamaları; ölçme ve değerlendirme konusundaki yöntemler, standartlar, cihazlar, endüstriyel prosesler gibi konular hakkında da ayrıntılı bilgi sahibi olması hedeflenir.

3. Müfredat

Enerji yöneticisi ve etüt-proje eğitimleri Tablo 1'de yer alan müfredat konularına uygun olarak yapılır.

Tablo 1: Müfredat Konuları

KONULAR	EĞİTİM TÜRÜ		
	ENERJİ YÖNETİCİSİ	ETÜT-PROJE	
		SANAYİ	BİNA
GENEL			
- Alternatif enerji kaynakları; enerjide arz ve talep tarafındaki gelişmeler,	Teorik	Teorik	Teorik
- Enerji Verimliliği mevzuatı,	Teorik	Teorik	Teorik
ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE ÇEVRE			
- Enerji tasarrufunun ve verimliliğin önemi	Teorik	Teorik	Teorik
- Yenilenebilir enerji kaynakları	Teorik	Teorik	Teorik
- Enerji tasarruf potansiyeli, enerji yoğunluğu ve özgül enerji tüketimi – kavramlar, hesaplama metodları, trendler	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Enerji verimliliğini artırıcı önlemler	Teorik	Teorik	Teorik
- Enerji ve çevre (Çevre mevzuatı, Enerji – Çevre İlişkisi , Yakıt Özelliklerinin Hava Kalitesine Etkileri, Hava Kirliliğinin Önlenmesine Yönelik Önlemler – Teknikler, Emisyon Hesaplama Yöntemleri	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
ENERJİ YÖNETİMİ			
- Enerji yönetimi standartı	Teorik	Teorik	Teorik
- Enerji yöneticisinin görevleri (Hedef oluşturma, bilinçlendirme, planlama, izleme, veri toplama ve raporlama)	Teorik	Teorik	Teorik
- Etütlerin ve projelerin asgari standartı	Teorik	Teorik	Teorik
- Ölçüm teknikleri, cihaz ve ekipmanları	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Ekonomik analiz yöntemleri	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Fizibilite etütleri	Teorik	Uygulamalı	Uygulamalı
ISI-MEKANİK			
- Enerji ve kütle denklıkları (Temel kavramlar, Sankey diyagramı, formüller, psikiyometrik diyagram, uygulamalı örnek)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Yakma tesisleri, yakıtlar ve yanma (Brülörler, Bacalar, Kazanlar, Verim Hesapları, Yakıtlar, Yakıtların Kalorifik Değerlerinin İyileştirilmesi, Yakıtların TEP Değerine Çevrilmesi, Baca Gazı Analizleri, Yanma Formülleri, Yanma Kontrolü ve İyileştirilmesi)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Buhar sistemleri (Kavramlar, Buhar tesisatları, Kondens geri kazanımı, Flaş buhar, Buhar kapanları, kayıp ve kaçaklar)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Isı yalıtımı (Hesaplama formülleri, yalıtım malzemeleri, uygun malzeme seçimi, endüstriyel tesislerde yalıtım, boru, vana ve flanşların yalıtımı, binalarda yalıtım, pencere ve camlar)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Endüstriyel fırınlar (Fırın tipleri, Fırınlarda enerji ve/veya kütle balansı, İşletme ve modernizasyon, Enerji verimliliği önlemleri)	Uygulamalı	Uygulamalı	-
- Isıtma, havalandırma ve iklimlendirme	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı

KONULAR	EĞİTİM TÜRÜ		
	ENERJİ YÖNETİCİSİ	ETÜT-PROJE	
		SANAYİ	BİNA
(Kavramlar, Binalarda ısıtma ve soğutma yükü hesabı ve projelendirme, kontrol sistemleri)			
- Basıncılı hava sistemleri (kompresörler, Kontrol sistemleri, dağıtım hatları, Basıncılı hava kalitesi, kayıp ve kaçaklar, atık ısı kullanımı)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Kurutma sistemleri (Kurutma Kavramı / Kurutma Prosesleri ve Uygulama Alanları, Psikiyometrik hesaplamaları)	Teorik	Uygulamalı	-
- Atık ısı kullanımı (Atık Isı Kavramı, Atık Isı Odakları, Atık Isı Geri Kazanım ekipmanları ve Sistemleri ile Uygulama Alanları, Formüller-hesaplamalar, Örnekler)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Pompa ve fan sistemleri (Pompa-fan eğrisi, cihaz verimleri, tesisat eğrisi, basınç kayıpları, debi-basınç control yöntemleri, hidroforlar)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Soğutma	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
ELEKTRİK			
- Elektrik enerjisi – kavramlar ve büyüklükler (akım, gerilim, güç ve güç faktörü vb.)	Teorik	Teorik	Teorik
- Elektrik enerjisinde verimlilik (üretim, iletim, dağıtım, tüketim) ve talep tarafı yönetimi	Teorik	Teorik	Teorik
- Elektrik enerjisinin ölçümü ve izlenmesi (elektrik, scada sistemleri vb.)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Güç transformatörlerinin tipleri, kayıpları ve verimlilikleri	Teorik	Teorik	Teorik
- Reaktif güç, güç faktörü ve kompensasyon uygulamaları, harmonikler ve filtreler	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Elektrik motorlarının tipleri, kayıpları, verimlilikleri ve yaygın kullanım alanları (fan, pompa, kompresör)	Teorik	Teorik	Teorik
- Değişken hız sürücüleri, soft starterler ve uygulama alanları	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Aydınlatmada elektrik enerjisinin verimli kullanılması (verimli armatür, kontrol sistemleri vb.)	Uygulamalı	Uygulamalı	Uygulamalı
- Birleşik ısı- güç sistemleri (Kojenerasyon, trijenerasyon), tipleri ve verimlilikleri	Teorik	Teorik	Teorik
- Verimli elektrikli ev aletleri ve ofis ekipmanları	Teorik	Teorik	Teorik
- Otomasyon sistemleri	Teorik	Teorik	Teorik
ENERJİ ETÜDÜ VE PROJE HAZIRLAMA			
- Uygulamalı ölçüm teknikleri		Uygulamalı	Uygulamalı
- Etüt Usulleri ve Yöntemleri, (bina ve/veya enerji yoğun sanayi sektörleri)		Uygulamalı	Uygulamalı
- Proje hazırlama esasları (bina, enerji yoğun sanayi sektörleri)		Uygulamalı	Uygulamalı

KONULAR	EĞİTİM TÜRÜ		
	ENERJİ YÖNETİCİSİ	ETÜT-PROJE	
		SANAYİ	BİNA
- Endüstriyel prosesler (Asgari olarak; demirçelik; kimya ve petrokimya; taş, toprak ve cam; tekstil ve kağıt ve ulaşım araçları alt sektörlerindeki üretim prosesleri ve proses ekipmanları ile ilgili Genel Müdürlük tarafından yayımlanan Tebliğ ile belirlenen alt konular)		Teorik	-

4. Eğitim Tesisleri

Enerji yöneticisi ve etüt-proje eğitimlerinin yapılacağı eğitim tesislerinde Tablo 2’de yer alan kriterlere sahip olma şartı aranır.

Tablo 2: Eğitim Tesisleri Kriterleri

Mekan	Açıklama
Yönetim Odası	: En az yirmi metrekarelik alan
Eğitici Odaları	: Toplam olarak, en az elli metrekarelik alan
Toplantı Odası	: En az yirmi metrekarelik alan
Kütüphane	: Eğitim konusu yayınların ve oturma gruplarının yer aldığı en az yirmi metrekarelik alan
Bilgisayar Odası	: En az on metrekarelik alan
Yemek Salonu	: En az on kişilik kapasite
Fuaye veya Sergi Alanı	: Örnek uygulamaların veya prototiplerin sergilendiği en az elli metrekarelik alan
Tuvalet	: Bay ve bayanlar için, her biri en az ikişer kabinli
Dinlenme Salonu	: En az otuz metrekarelik alan
Derslikler	: Bilgisayar destekli projeksiyon sistemi
	: Yazı tahtası
	: Eğitici masası
	: Doküman dolapları
	: En az 30 kişilik kapasite
	: Standardına uygun konfor şartları (İç hava kalitesi, sıcaklık, aydınlık vb)
Laboratuvar (Her birinde farklı işletme koşullarında ölçüm ve analiz yapılabilecek nitelikte, gerekli cihaz, araç ve gereç ile techiz edilmiş vaziyette)	: Enerji balansı eğitim ünitesi
	: Yanma kontrolü eğitim ünitesi
	: Buhar sistemleri eğitim ünitesi
	: Basıncılı hava sistemleri eğitim ünitesi
	: Atık ısı geri kazanımı eğitim ünitesi
	: Elektrik motorlarında hız kontrolü eğitim ünitesi
	: Aydınlatma eğitim ünitesi
	: Alan ısıtma, soğutma, havalandırma ve iklimlendirme eğitim ünitesi
	: Yalıtım eğitim ünitesi
	: Akışkanlar mekaniği eğitim ünitesi
: Ölçüm ve analiz cihazları	

Ek-2

Enerji Kaynaklarının Alt Isıl Değerleri ve Petrol Eşdeğerine Çevrim Katsayıları

Miktar	Enerji Kaynağı	Yoğunluk	Alt Isıl Değer	Birim	TEP Çevrim Katsayısı
1 ton	Taşkömürü		6.100.000	kCal	0.610
1 ton	Kok Kömürü		7.200.000	kCal	0.720
1 ton	Briket		5.000000	kCal	0.500
1 ton	Linyit teshin ve sanayi		3.000.000	kCal	0.300
1 ton	Linyit santral		2.000.000	kCal	0.200
1 ton	Elbistan Linyiti		1.100.000	kCal	0.110
1 ton	Petrokok		7.600.000	kCal	0.760
1 ton	Prina		4.300.000	kCal	0.430
1 ton	Talaş		3.000.000	kCal	0.300
1 ton	Kabuk		2.250.000	kCal	0.225
1 ton	Grafit		8.000.000	kCal	0.800
1 ton	Kok tozu		6.000.000	kCal	0.600
1 ton	Maden		5.500.000	kCal	0.550
1 ton	Elbistan Linyiti		1.100.000	kCal	0.110
1 ton	Asfaltit		4.300.000	kCal	0.430
1 ton	Odun		3.000.000	kCal	0.300
1 ton	Hayvan ve Bitki Artığı		2.300.000	kCal	0.230
1 ton	Ham Petrol		10.500.000	kCal	1.050
1 ton	Fuel Oil No: 4		9.600.000	kCal	0.960
1 ton	Fuel Oil No: 5	0.920 Kg/lt	10.025.000	kCal	1.003
1 ton	Fuel Oil No: 6	0.940 Kg/lt	9.860.000	kCal	0.986
1 ton	Motorin	0.830 Kg/lt	10.200.000	kCal	1.020
1 ton	Benzin	0.735 Kg/lt	10.400.000	kCal	1.040
1 ton	Gazyağı	0.780 Kg/lt	8.290.000	kCal	0.829
1 ton	Siyah Likör		3.000.000	kCal	0.300
1 ton	Nafta		10.400.000	kCal	1.040
bin m ³	Doğal Gaz	0.670 Kg/m ³	8.250.000	kCal	0.825
1 ton	Kok Gazı		8.220.000	kCal	0.820
bin m ³	Kok Gazı	0.490 Kg/m ³	4.028.000	kCal	0.403
1 ton	Yüksek Fırın Gazı		535.000	kCal	0.054
bin m ³	Yüksek Fırın Gazı	1.290 Kg/m ³	690.000	kCal	0.069
bin m ³	Çelikhane Gazı		1.500.000	kCal	0,150
bin m ³	Rafineri Gazı		8.783.000	kCal	0.878
bin m ³	Asetilen		14.230.000	kCal	1.423
bin m ³	Propan		10.200.000	kCal	1.020
1 ton	LPG		10.900.000	kCal	1.090
bin m ³	LPG	2.477 Kg/m ³	27.000.000	kCal	2.700
bin kWh	Elektrik		860.000	kCal	0.086
bin kWh	Hidrolik		860.000	kCal	0.086
bin kWh	Jeotermal		860.000	kCal	0.860

Ek-3

ŞİRKETLERDE ÖLÇÜM KONUSUNDA ARANACAK YETERLİLİKLER

Baca Gazı: Geniş bacalar da dahil olmak üzere bacagazı analizi yapmak suretiyle bacagazında oksijen, oluşabilecek yüksek değerler de dahil gerçek değerlerde karbonmonoksit, ıslak ve kuru hazne sıcaklıkları dahil bacagazı sıcaklığı, hız, partikül ve CH₄ gibi parametreleri ölçebilme,

Isı/Sıcaklık Görüntüleme: Muhtelif yüzey alanlarında oluşan ısı kayıplarını tespit etmek amacıyla, ısı/sıcaklık dağılımlarını görüntü olarak kaydedebilme,

Isıl Geçirgenlik: Binalarda yapı elemanlarının ısıl geçirgenlik katsayısını (U) ölçebilme veya belirleyebilme; duvar yüzeyinde birden fazla noktadaki sıcaklık ile duvarın diğer tarafındaki nem ve sıcaklığı ölçebilme

Sıvı İletkenlikleri: Kazan besi suyu, blöf, ham su gibi muhtelif sularda elektriksel iletkenliği $\mu\text{S/cm}$ ve TDS ppm birimlerinde ifade edecek şekilde ölçebilme, sıcaklığı ölçebilme

Buhar Kaçakları: Buhar sistemlerinde mevcut bulunan muhtelif tiplerdeki buhar kapanlarının kontrolünü yapabileme, buhar kaçağı miktarını belirleyebilecek ölçümleri ve/veya kontrolleri yapabileme,

Sıcaklık: Sıfır (0) değerinin altındaki ve üstündeki sıcaklıklar dahil olmak üzere, yüzey, akışkan (sıvı, hava vb) ortam, tanecikli malzeme ve benzeri konulardaki sıcaklıkları temaslı cihazlarla; ulaşılması zor olan ve döner fırın ve benzeri hareketli yüzeylerin, ergitme fırını yüzey, ergiyik malzeme ve benzeri yüksek sıcaklıkları temaslı ve/veya temassız yöntem ve cihazlarla ölçebilme,

Akış: Yüksek sıcaklıklardaki akışkanlar dahil olmak üzere, katı tanecikler, lif benzeri kirlilikler ihtiva eden akışkanların ve temiz akışkanların akış miktarını, boru hatlarında herhangi bir kesme, ölçüm cihazı takma ve benzeri müdahale gerektirmeksizin, boru dışından ve anlık ve/veya belirlenen bir ölçüm süresince ölçebilme; pitot tüpü gibi ekipmanlarla birlikte kullanılmak suretiyle içerisinden hava ve düşük basınçlı gazların geçtiği geniş kanallar da dahil olmak üzere her türlü kapalı boru ve kanallarda akış miktarını ve/veya muhtelif basınç değerlerini ölçebilme; içerisinden yüksek sıcaklıktaki hava ve gazlar da dahil olmak üzere hava ve düşük basınçlı gazların geçtiği kanallarda akış miktarını ölçebilme; hava fanlarının emiş ağzında ve eksoz kanallarının çıkış ağzında hava veya gaz hızını veya akış miktarını ölçebilme,

Nem: Muhtelif alanlarda ortam sıcaklığı ve bağıl nem değerlerini ölçebilme,

Basınç: Fırın içi ve benzeri düşük basınç durumları dahil olmak üzere yüksek ve düşük basınç değerlerini ölçebilme,

Elektrik Enerjisi: Orta gerilim dahil olmak üzere, muhtelif alanlarda monofaze ve trifaze sistemlerde, gerilim (V), akım (A), güç faktörü (Cos ϕ), güç (kW, kVA, kVA_r), enerji tüketimi (kWh, kVAh, kVA_rh), frekans (Hz), True RMS ve harmonik gibi elektrikle ilgili parametreleri anlık ve/veya belirlenen bir ölçüm süresince ölçebilme,

Hız ve Devir: Motor, fan ve benzeri dönel ekipmanların devir sayılarını, yürüyen bant, konveyör, kumaş ve benzeri sistemlerin ilerleme hızlarını ölçebilme,

Aydınlatma: Muhtelif alanlarda aydınlık seviyelerini ölçebilme,

Ses ve Gürültü: Muhtelif alanlarda ses ve gürültü seviyesini ölçebilme,

Kayıt: Uzun süreli yapılabilecek sıcaklık, nem, ışık akısı ve benzeri ölçümleri kaydedebilme ve bu verileri gerektiğinde bilgisayar ve benzeri elektronik ortamlara aktarabilme,

Diğer: Genel Müdürlük tarafından tebliğ olarak yayımlanan diğer ölçüm konuları.

Ek-4

AYDINLATMA KRİTERLERİ

Değişik yol tipleri için güvenlik ve konfor açısından sağlanması gereken aydınlatma sınıfları ve kriterleri aşağıdaki tablolarda verilmektedir.

Tablo 1. Farklı yol tipleri için aydınlatma sınıfları

Yolun Tanımı	Aydınlatma Sınıfı
Bölünmüş yollar, ekspres yollar, otoyollar (otoyola giriş ve çıkışlar, bağlantı yolları, kavşaklar, ücret toplama alanları) Trafik yoğunluğu ve yolun karmaşıklık düzeyi; Yüksek..... Orta..... Düşük.....	M1 M2 M3
Devlet yolu ve il yolları (tek yönlü veya iki yönlü; kavşaklar ve bağlantı noktaları ile şehir geçişleri ve çevre yolları dahil) Trafik kontrolü ve yol kullanıcılarının tiplerine göre ayrımı; Zayıf..... İyi.....	M1 M2
Şehir içi ana güzergahlar (bulvarlar ve caddeler), ring yolları, dağıtıcı yollar Trafik kontrolü ve yol kullanıcılarının tiplerine göre ayrımı; Zayıf..... İyi.....	M2 M3
Şehir içi yollar (yerleşim alanlarına giriş çıkışın yapıldığı ana yollar ve bağlantı yolları) Trafik kontrolü ve yol kullanıcılarının tiplerine göre ayrımı; Zayıf..... İyi.....	M4 M5

Ayırım; Her bir trafik cinsinin kullanacağı şeridin kesin olarak ayrıldığı otobüs yolu, bisiklet yolu gibi tahsisli yoldur.

Bağlantı Yolu; Bir kavşak yakınında, karayolu taşıt yollarının birbirine bağlanmasını sağlayan, kavşak alanı dışında kalan ve bir yönlü trafiğe ayrılmış olan karayolu kısmıdır.

Bölünmüş Yol (Tek Yönlü Yol); Taşıt yolunun yalnız bir yöndeki taşıt trafiği için kullanıldığı karayoludur.

Ekspres Yol; Sınırlı erişme kontrollü ve önemli kesişme noktalarının köprülü kavşak olarak teşkil edildiği bölünmüş karayoludur.

Geometrik Yapı; Yolun sınıfına göre tasarım şeklidir (yolun genişliği, şerit sayısı, yatay ve düşey eğim, yolun proje hızı vb.).

İki Yönlü Yol; Taşıt trafiğinin her iki yönde kullanıldığı karayoludur.

Karmaşıklık; Yolun geometrik yapısını, trafik hareketlerini ve görsel çevreyi içerir. Göz önünde bulundurulması gereken faktörler; şerit sayısı, yolun eğimi, trafik ışık ve işaretleridir.

Kavşak; İki veya daha fazla yolun kesişmesi veya birleşmesi ile oluşan ortak alandır.

Kullanıcılar; Kamyon, otobüs, otomobil gibi motorlu taşıtlar, motorsuz taşıtlar, yayalar ve hayvanlardır.

Otoyollar; Özellikle transit trafiğe tahsis edilen, belirli yerler ve şartlar dışında geçiş ve çıkışın yasaklandığı, yaya, hayvan ve motorsuz araçların giremediği, ancak izin verilen motorlu araçların yararlandığı ve trafiğin özel kontrole tabi tutulduğu erişme kontrollü karayoludur.

Trafik Güvenliği; Karayolları Trafik Kanunu ve buna dayanılarak çıkartılan ilgili mevzuat.

Trafik Kontrolü; Yatay ve düşey işaretlemeler ve sinyalizasyon ile trafik mevzuatının varlığı anlamında kullanılmıştır. Bunların olmadığı yerlerde trafik kontrolü zayıf olarak adlandırılır.

Trafik Yoğunluğu; Yayaların, hayvanların ve araçların karayolları üzerindeki hareketleridir.

Tablo 2. Değişik aydınlatma sınıfları için uygulanacak yol aydınlatması kriterleri

Aydınlatma sınıfı	L (cd/m ²)	U _o	U _l	TI (%) ≤
M1	2.0	0.4	0.7	10
M2	1.5	0.4	0.7	10
M3	1.0	0.4	0.5	10
M4	0.75	0.4	-	15
M5	0.5	0.4	-	15

U_o : Ortalama Düzgünlük : Yolun sağ kenarından yol genişliğinin ¼ mesafesinde bulunan bir gözlemciye göre kısmi alanların minimum parıltısının yolun ortalama parıltısına oranıdır (U_o = L_{min} / L_{ort}).

U_l : Boyuna Düzgünlük : Her yol şeridinin orta çizgisi üzerinde bulunan gözlemci noktasına göre, bu orta çizgi boyunca uzanan kısmi alanlardaki minimum parıltının maksimum parıltıya oranıdır (U_l = L_{min} / L_{max}).

TI : Bağıl Eşik Artışı : Fizyolojik kamaşmanın neden olduğu görülebilirlik azalmasının ölçüsüdür. Kamaşma koşullarındaki parıltı eşiği D L_k ile kamaşma olmadığındaki D L_e eşik farkının D L_e'ye oranı olarak ifade edilir (TI = (D L_k - D L_e) / D L_e).

Tablo 3. Yaya alanlarındaki değişik yol tipleri için aydınlatma sınıfları

Yolun Tanımı	Aydınlatma Sınıfı
Sosyo-ekonomik ve kültürel önemi yüksek olan kalabalık yaya yolları	P1
Trafiği yüksek yaya veya bisiklet yolları	P2
Trafiği orta yaya veya bisiklet yolları	P3
Trafiği az yaya veya bisiklet yolları	P4
Doğal çevrenin, tarihi ve kültürel yapının korunması gereken alanlardaki trafiği az yaya veya bisiklet yolları	P5
Doğal çevrenin, tarihi ve kültürel yapının korunması gereken alanlardaki trafiği çok az yaya veya bisiklet yolları	P6

Tablo 4. Yaya yolları için önerilen aydınlık düzeyi değerleri

Aydınlatma Sınıfı	Ortalama Aydınlık Düzeyi (lux)
P1	20
P2	10
P3	7.5
P4	5
P5	3
P6	1.5

Ek-5

ŞİRKETLERİN UZMANI OLDUKLARI SEKTÖRLER, ALT SEKTÖRLER VE ASGARİ PERSONEL ALTYAPISI

Tablo 1: Uzmanlık Alanları

Yetkili Sektör	Olunan	Alt Sektör	Alt Sektör Kapsamı
Sanayi	Demir ve Çelik		Ana demir ve çelik ürünleri imalatı
			Demir alaşımları imalatı
			Demir dışı metallerin imalatı
			Metal döküm sanayii
	Kimya ve Petrokimya		Temel kimyasal maddelerin imalatı
			Kimyasal gübre ve azot bileşikleri imalatı
			Birincil formda plastik ve sentetik kauçuk imalatı
			Haşere ilaçları ve diğer zirai-kimyasal ürünlerin imalatı
			Boya, vernik ve benzeri kaplayıcı maddeler imalatı
			Sabun ve deterjan, temizlik ve parlatici maddeler imalatı
			Suni veya sentetik elyaf imalatı
			Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
			Kauçuk ürünlerin imalatı
			Plastik ürünlerin imalatı
	Taş, Toprak ve Madencilik		Çimento ve klinker imalatı
			Cam imalatı
			Seramik İmalatı
			Kilden inşaat malzemeleri imalatı
			Kireç ve alçı imalatı
			Kömür ve linyit çıkartılması
			Ham petrol ve doğal gaz çıkarımı
	Kağıt ve Tekstil		Metal cevheri madenciliği
			Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva imalatı
			Kağıt ve mukavva ürünleri imalatı
			Tekstil elyafın hazırlanması ve bükülmesi, Dokuma
			Derinin tabaklanması ve işlenmesi
			Bavul, el çantası, saraçlık ve koşum takımı imalatı
			Ayakkabı, terlik ve benzeri imalatı
	Gıda		Etin işlenmesi ve saklanması
			Et ürünlerinin imalatı,
			Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması
			Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması
			Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı
			Süt ve süt ürünleri imalatı
			Öğütülmüş tahıl ürünleri, nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı
			Fırın ve unlu mamuller imalatı
			İçecek imalatı
			Tütün ve/veya çay ürünleri imalatı
	Ulaşım Araçları		Motorlu kara taşıtlarının imalatı
			Motorlu kara taşıtları için parça ve aksesuar imalatı

Yetkili Sektör	Olunan	Alt Sektör	Alt Sektör Kapsamı
			Gemi ve tekne yapımı
			Demiryolu lokomotifleri ve vagonlarının imalatı
			Hava ve uzay araçları ve ilgili makinelerin imalatı
			Askeri savaş araçlarının imalatı
Bina		Meskenler	
		Ticari ve Hizmet Binaları	

Tablo 2: Asgari personel altyapısı

Sektör	Uzmanlık (*)	Uzman Personel (Adet)	Sertifikalı Personel (Adet)	Toplam Personel (Adet)
Sanayi	Alt Sektör 1	Mühendis (1)	Mühendis (3)	Mühendis (4)
	Alt Sektör 2	Mühendis (2)	Mühendis (5)	Mühendis (7)
	Alt Sektör 3	Mühendis (3)	Mühendis (7)	Mühendis (10)
	Alt Sektör 4	Mühendis (4)	Mühendis (9)	Mühendis (13)
	Alt Sektör 5	Mühendis (5)	Mühendis (11)	Mühendis (16)
	Alt Sektör 6	Mühendis (6)	Mühendis (13)	Mühendis (19)
Bina	Alt Sektör 1	Mühendis (1)	Mühendis (2)	Mühendis (3)
	Alt Sektör 2	Mühendis (2)	Mühendis (4)	Mühendis (6)

(*): Bu kolondaki alt sektör numaraları Tablo 1'in ikinci sütununda yer alanlardan, uzman olunan alt sektör adedini ifade eder.